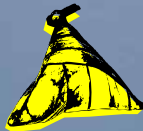

รายงานพิเศษ
Special report

การเจรจาสันติภาพ ระหว่างมุสลิมมลายูและรัฐไทย

Negotiating a Peaceful Coexistence
between the Malays of Patani and the Thai State

Patani Forum

www.pataniforum.com

รายงานพิเศษ / Special report

การเจรจาสันติภาพระหว่างมุสลิมมลายูและรัฐไทย

Negotiating a Peaceful Coexistence between the Malays of Patani and the Thai State

จัดพิมพ์และเผยแพร่ : ปาทานี ฟอรัม / Patani Forum

112/21 Nongchig Rd., Rusamilae, Muang, Pattani 9400

Tel/Fax 073 332879 email: editor.pataniforum@gmail.com

website: www.pataniforum.com

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2555/ November 2012

จำนวน 1,000 เล่ม/ 1,000 copies

คณะกรรมการ	เอกรินทร์ ต่วนศิริ	Ekkarin Tuansiri
	ดอน ปาทาน	Don Pathan
	ปรัชญา โต๊ะอิตเต	Pradchaya Tohitae
	อับดุลเลาะ ตาเยะ	Abdullah Tayeh
	อาอิซะห์ กายแก้ว	Aisah Kaikeaw
	อับดุลเลาะ หมัดอะดัม	Abdullah Mad-adam
	อับดุลเลาะ เจ๊ะโซะ	Abdullah Jehsoh
จัดรูปเล่ม	ซอลาหุดดีน กริยา	Solahuddin Gariya

■ Patani Forum is in debt to many people who have made it possible for us to do our work. From the international and the donor community to the local and foreign civil society organizations, as well as retired and active government and military officials, Patani Forum has been blessed with their generous support. Special thank goes to Supalak Ganchanakhundee for the translation of the report, Rose McGovern for editing work, and award winning photographer from The Nation, Charoon Thongnual for his contribution. All the credit is due to the Lord. Only the mistakes have been ours. ■

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	7
บทนำ	13
I. มหาธีร์ โมฮัมหมัด และกระบวนการสันติภาพลัทธิกาวิ	19
ห้ามรบกวณทักษิณ	21
ทุกคนยกเว้น ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท	22
II. รัฐบาลสุรยุทท์ จุลานนท์ : พยายามจะเลือกใบไม้ใหม่	25
พลเอก สนธิ บุญร้ตกลิน	28
เข้าถึงผู้นำแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่า	29
III. สม่ักรและสมชาย : ยู่กับธระอื่นอยู่	31
สม้ครออกอัลจาซีรา	34

IV. อภิสัทธ์ : เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน	37
กระบวนการสันติภาพเจนีวา	39
พูโล : ยิ่งสู้ ยิ่งแตกแยก	40
ความริเริ่มของโอไอซี	42
V. รัฐบาลยิ่งลักษณ์	45
ทวี สอดส่องและความริเริ่มของทักษิณ	46
ตามหาสะเปอิง บาซอ	49
บทสรุป	53

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การเจรจาต่อรองระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยกับผู้นำกลุ่มแบ่งแยกดินแดนมลายูปาตานีเกิดขึ้นท่ามกลางความไม่สงบ ตั้งแต่ปี 2547 เมื่อนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ส่งหัวหน้าข่าวกรองทหารและเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติไปลังกาวิมาเลเซีย ที่นั่นเจ้าหน้าที่ไทยได้พบกับกลุ่มผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งเคยได้พบปะพูดคุยกับทหารไทยบ่อยๆ ในตะวันออกกลางในช่วงทศวรรษ 1980-1990 เมื่อคราวที่เกิดความไม่สงบในภาคใต้ครั้งก่อน รายงานนี้จะพาผู้อ่านกลับไปในช่วงปี 2548 เกือบสองปีหลังจากที่นักสู้รุ่นใหม่ได้ปรากฏตัวขึ้นมาในจังหวัดชายแดนใต้ของไทย

รายงานนี้จะแบ่งเป็น 7 ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ บทนำ ส่วนที่เหลืออีก 5 ส่วนที่เป็นเนื้อหา จะแบ่งตามอายุรัฐบาลต่างๆ ที่ผ่านมามาตั้งแต่ปี 2547 จนถึงปัจจุบัน และส่วนสุดท้ายเป็น บทสรุป ในบทนำนั้นจะให้ ภูมิหลังของความขัดแย้งและ ภาพรวมของปัจจัยต่างๆ ซึ่ง เกี่ยวข้องกับกระบวนการ

สันติภาพระหว่างรัฐไทยและผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัย

แล้วหลังจากนั้น จะพูดถึงส่วนแรกและตรวจสอบกระบวนการ สันติภาพลังกาวิ ซึ่งเริ่มขึ้นสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร รวมถึงว่า การประท้วงต่อต้านทักษิณมีผลกระทบต่อกระบวนการสันติภาพอย่างไร ถัดมา จะกล่าวถึงกระบวนการสันติภาพเจนีวา ซึ่งเริ่มขึ้นในช่วงสมัยรัฐบาลพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เมื่อสุรยุทธ์ใช้ความพยายามส่วนบุคคลเพื่อเข้าถึงชุมชน นานาชาติและผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดน จริงๆ แล้วถ้าเปรียบเทียบกับ ทุกรัฐบาลที่รายงานนี้จะพูดถึง รัฐบาลสุรยุทน์น่าจะได้ชื่อว่าเดินทางไปไกล ที่สุดในการวางพื้นฐานที่มีนัยสำคัญสำหรับกระบวนการสันติภาพในภาคใต้

ส่วนที่สามจะว่าด้วยการประชุมที่โบกอร์ ซึ่งริเริ่มแต่กลับไม่ค่อยได้รับความสนใจในเชิงรัฐบาลสมัคร สุนทรเวชและสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็น ตัวแทนทักษิณ และนั่นก็เป็นเหตุผลด้วยว่าไม่ว่าใครก็ตามที่มีความใกล้ชิดกับ ทักษิณมักจะได้รับการต่อต้านจากขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ในส่วนที่สี่จะกล่าวถึงรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ผู้ซึ่งพยายามจะรื้อฟื้น ความพยายามของสุรยุทธ์มาปิดฝุ่น แต่ความพยายามนั้นก็ล้มเหลว รายงาน

นี้ได้ชี้ว่ากระบวนการสันติภาพเจนีวานั้นไม่ได้รับความสนใจจากผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนตั้งแต่ต้น

ในส่วนสุดท้ายของรายงานนี้จะได้ตรวจสอบอย่างคร่าวๆ ถึงการดำเนินการของรัฐบาล*ยังลักษณ์ ชินวัตร* นายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งมอบหมายงานในการติดต่อกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนให้กับพันตำรวจเอก *ทวี สอดส่อง* เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

ในบทสรุป จะกล่าวถึงเหตุผลที่ทำให้ทั้งฝ่ายรัฐบาลไทยและขบวนการแบ่งแยกดินแดนจึงพบกับความยากลำบากในการเปิดการเจรจาสันติภาพอย่างเป็นทางการ ดังจะได้กล่าวในรายงานว่า ปลายปี 2548 นั้นเป็นช่วงเวลาผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ต่อสู้กันมานาน พยายามที่รื้อฟื้นบทบาทตัวเอง ถ้าไม่ใช่ในฐานะตัวกลางก็อยากจะเป็นตัวแทนให้กับขบวนการต่อสู้รุ่นใหม่ที่อยู่ในพื้นที่ ที่มีักเรียกขานกันในภาษามลายูว่า “จูแว” บรรดาผู้นำที่ลี้ภัยในต่างประเทศหรือบางทีก็เรียกกันว่าผู้นำรุ่นเก่า ถูกนับเนื่องเข้ามาก็ด้วยเกียรติประวัติและบทบาทที่เคยต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระของปัตตานีมาตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1960 มาจนถึงต้นทศวรรษ 1990 และนั่นก็ทำให้พวกเขามีที่นั่งในโต๊ะเจรจา แต่ความหวังที่จะเห็นผู้นำรุ่นเก่าทำหน้าที่ฝ่ายการเมืองและให้จูแวรุ่นใหม่เป็นฝ่ายทหารไม่เคยเกิดขึ้นจริงเลย เพราะส่วนหนึ่งผู้นำรุ่นเก่าก็

ไม่เคยเป็นเอกภาพ อีกส่วนหนึ่งพวกนักรบจูแวรุ่นใหม่อีกไม่เคยไว้ใจพวกเขาไม่เคยทำอะไรได้เป็นรูปเป็นร่างเลยนับแต่ติดต่อกับฝ่ายไทยมาเมื่อหลายทศวรรษก่อน

นอกจากความไร้เอกภาพและความไม่ไว้วางใจระหว่างจูแวและผู้นำรุ่นเก่าแล้ว อีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้กลุ่มที่เคยต่อสู้มานานอย่างปีอาร์เอ็น โคออดิเนท (Barisan Revolusi Nasional – Coordinate) ไม่อาจจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ไทยได้เต็มที่คือปัญหาเรื่องคดีอาชญากรรมที่ติดตัวพวกนี้อยู่ บรรดาองค์กรอาชญากรรมที่แฝงมากับนักสู้รุ่นใหม่ว่าในรูปของระเบิดติดรถยนต์ การสังหารผู้บริสุทธิ์นั้นสร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงและกลุ่มขบวนการเองด้วย บรรดาเจ้าหน้าที่และผู้นำรุ่นเก่าก็ขุ่นข้องหมองใจกับเรื่องพวกนี้แต่ก็ยอมรับว่าทำอะไรได้ไม่มาก

ผู้ปฏิบัติของปีอาร์เอ็น โคออดิเนท รายหนึ่งกล่าวว่า ปัญหา (อาชญากรรม) เหล่านี้เป็นตัวฉุดรั้งไม่ให้นักสู้ของเขาสามารถบังคับ

บัญชาหรือควบคุมนครบจวแควไถ่ถนัด ดังนั้นการจะให้ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท มานั่งโต๊ะเจรจาก็ยังคงเป็นแค่ความฝันต่อไป

การเจรจาลับที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ปี 2548 ไม่เคยปรากฏเป็นรูปเป็นร่างเลย เพราะผู้นำรุ่นเก่าไม่เห็นความตั้งใจจริง หากจะมีก็แต่ความไร้เอกภาพของฝ่ายไทย ดังที่รายงานนี้กล่าวไว้ ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองในประเทศไทยทำให้ปัญหานี้นับวันยิ่งหนักข้อขึ้นไปอีก นอกจากนี้ทัศนคติของฝ่ายไทยที่ว่าจะไม่มีการเจรจากับศัตรูก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ถึงอย่างนั้นก็ตามรายงานนี้ก็ยืนยันย้ำว่า บรรยากาศสำหรับการเจรจานั้นดีขึ้น ภาคประชาสังคมได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่มากขึ้น ทำให้เกิดพื้นฐานที่ดีสำหรับการเจรจาที่หนักแน่นกว่าเดิม ฝ่ายไทยก็ต้อนรับสัญญาณนี้ในเชิงบวก แต่ความพยายามที่ต่อเนื่องของสองฝ่ายก็ยังไม่สามารถทำให้ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท ดึงเอาผู้นำรุ่นเก่ามาเป็นฝ่ายการเมือง และทำให้นครบจวแควเชื่อว่านี่เป็นประโยชน์ต่อพวกเขาได้

การเจรจาสันติภาพ ระหว่างมุสลิมมลายูและรัฐไทย

ความรุนแรงอันเกิดจากการก่อความไม่สงบและการปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ของไทย ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอที่มีคนพูดภาษามลายูในจังหวัดสงขลา เป็นความจริงที่ประชาชนในพื้นที่อยู่กับมันมาตั้งแต่ทศวรรษ 1960 และยังคงมองไม่เห็นทางว่าเรื่องนี้จะจบลงตรงไหน

มีความสงบเกิดขึ้นชั่วคราวในช่วงทศวรรษ 1990 ก่อนที่ขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะปรากฏโฉมให้เห็นในช่วงปลายปี 2544 แต่เหตุการณ์ก็ยังไม่มียะโรนแรง กระทั่งเกิดเหตุการณ์ปล้นปืนในค่ายทหารที่อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 นั้นแหละรัฐบาลไทยจึงตระหนักว่าพวกนี้ได้ปรากฏตัวขึ้นมาแล้ว

ก่อนที่จะมีการปล้นปืน เจ้าหน้าที่มักจะเหมารวมว่าการก่อความไม่สงบทั้งหลายเป็นฝีมือของโจรกระจอก แต่ลักษณะของการโจมตีและการหยามอำนาจรัฐ ทำให้รัฐบาลไทยปฏิเสธไม่ได้อีกต่อไปว่าความรุนแรงเหล่านี้มีลักษณะทางการเมือง

ความลึงเลใจของรัฐบาลในกรุงเทพฯ ที่จะยอมรับลักษณะทางการเมืองของความรุนแรงในภาคใต้ มักจะสะท้อนออกมาจากแนวการพูดของเจ้าหน้าที่ว่า การต่อสู้เป็นการต่อสู้กับเยาวชนมุสลิมที่รับรู้ประวัติศาสตร์ที่บิดเบือนและคำสอนทางศาสนาที่ผิดๆ แต่รัฐที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธนั้นก็ไม่เคยอธิบายได้ว่า คำสอนศาสนาอิสลามที่ถูกต้องเป็นอย่างไร อีกทั้งไม่เคยเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งเรื่องความถูกต้องของประวัติศาสตร์เลย

ภูมิภาคที่มีคนพูดภาษามลายูนั้นถูกผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสยามเมื่อกว่าศตวรรษที่ผ่านมา¹ ศาสตราจารย์ *ชเนต อากรณ์สุวรรณ* นักประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวว่า **ประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ของสองภูมิภาค (ของชาวพุทธสยามกับมุสลิมมลายู) ถอยหลังกลับไปเมื่อศตวรรษที่ 14¹ ประเทศไทยไม่เคยยอมรับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์อันนี้หรือยอมรับความจริงที่ว่าในทางวัฒนธรรมแล้วภาคใต้ตอนล่างของไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมมลายู²**

ชาวมลายูปาตานีไม่ได้จับอาวุธลุกขึ้นมาทำทลายอำนาจรัฐไทยจนกระทั่งกลางศตวรรษที่ 20 เมื่อขบวนการแบ่งแยกดินแดนอ้างว่านโยบายผสมกลมกลืนของประเทศไทยส่งผลเสียต่ออัตลักษณ์ทาง

---

1 ชเนต อากรณ์สุวรรณ , *Rebellion in Southern Thailand: Contending Histories*, No.37 (2007), East West Centre, Washington, 2007

² อิบรอฮีม ชุกรี , *History of the Malay Kingdom of Patani*, translated by Connor Baily and John Miksic, Athens: Ohio, University Centre for International Studies, 1985 (Reproduced at http://www.geocities.ws/prawat_patani/introduction.htm)

วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของพวกเขา³ ความไม่พอใจดังกล่าวนี้เองที่กลายเป็นเชื้อให้กับการก่อความไม่สงบมาจนทุกวันนี้ และผู้ปกครองในกรุงเทพฯ ก็ไม่อยากจะรับรู้สิ่งเหล่านี้ รัฐบาลไทยไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบันถือว่าการปฏิเสธเรื่องเล่าในประวัติศาสตร์แห่งการสร้างชาติ ซึ่งศูนย์รวมอยู่ที่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นั้นจัดได้ว่าเป็นการทำลายต่อความเป็นชาติของไทย หลายรัฐบาลมีแนวโน้มที่จะยึดเอาแนวทางชาตินิยมมาเป็นหลักในการตอบโต้กับทุกอย่างที่ถือว่าทำลายต่ออำนาจอรัฐ โดยไม่ใส่ใจว่าชาวมลายูปาตานีอาจจะพยายามที่จะรักษาอัตลักษณ์แห่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของตัวเองเพียงใด

ในขณะที่รัฐบาลยึดถือแนวทางชาตินิยมอย่างเปิดเผย แต่ก็มี การดำเนินการเจรจาเกี่ยวกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอย่างต่อเนื่องตลอดในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ในช่วงทศวรรษ 1980 ทหารไทยพบกับผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนในประเทศตะวันออกกลางหลายประเทศ ที่ให้การสนับสนุนขบวนการเหล่านี้ทั้งในด้านเงินทุนและการฝึกอบรม การปะทะเหล่านี้หยุดลงหลังจากที่ขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นนั้นล้มเหลว บอบบาทลง แล้วกลับคืนสู่หมู่บ้านหรือไปลี้ภัยในต่างประเทศ ในขณะเดียวกัน การสนับสนุนจากประเทศในตะวันออกกลางที่มีต่อขบวนการแบ่งแยกดินแดนก็พลอยเหือดแห้งไปด้วย อันเป็นผลมาจากความพยายามทางการทูตในช่วงนั้น

และในปี 2541 ประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ในองค์การความร่วมมือแห่งอิสลามภายใต้การสนับสนุนจากประเทศมุสลิมในกลุ่มอาเซียน นี่เป็นเสมือนใบรับประกันจากโลกมุสลิมว่า การปฏิบัติของไทยต่อประชากรที่เป็นมุสลิมเป็นไปด้วยดี ในอีกทางหนึ่งองค์การ

³ ดูคำอธิบายใน Patrick Jory, From Melayu Patani to Thai Muslim: The Spectre Of Ethnic Identity in Southern Thailand, South East Asia Research, Vol. 15, Issue No. 2, 2007, pp. 255-279

ความร่วมมืออิสลามและประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นมุสลิมที่สนับสนุนให้ไทยมีฐานะในองค์การแห่งนี้ก็ได้ศรัทธาจากไทยไปไม่น้อย พวกเขามั่นใจว่าความรุนแรงที่หายไปในช่วงทศวรรษ 1990 นั้นคือสันติภาพ และปัญหาเกี่ยวกับความชอบธรรมของไทยในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่มีคนมุสลิมอยู่เป็นจำนวนมากนั้นก็พลอยหมดไปด้วย กล่าวอีกแห่งหนึ่งพวกเขาเข้าใจผิดคิดว่า ชาวมุสลิมมาอยู่สามารถอยู่ร่วมกับรัฐไทยได้โดยสงบสุข แต่ในระหว่างทศวรรษแห่งความเจ็บบสนั้น บรรดานักบรุษใหม่ที่กำลังได้รับการฟุ่มฟักขึ้นมาเพื่อสืบทอดสิ่งที่คนรุ่นเก่าของพวกเขาทิ้งเอาไว้ เรื่องเล่าเก่าๆ ทำนองว่าถิ่นนี้คือแดนที่ถูกยึดครองถูกรื้อฟื้นขึ้นมาพูดใหม่เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักบรุษใหม่ ไม่ใช่ปัญหาของอิสลาม แต่ทางการไทยก็หยิบเรื่องศาสนาขึ้นมาเล่นเพื่อทำลายความน่าเชื่อถือของขบวนการ

กลุ่มนักบรุษใหม่ที่มักถูกเรียกขานในภาษามลายูพื้นถิ่นว่า **จูแวง** หรือแปลว่า **นักบรุษ** นั้น เป็นคำสามัญที่ใช้เรียกคนเหล่านี้ เนื่องจากพวกเขาไม่ได้สังกัดองค์กรแบ่งแยกดินแดนองค์กรใดเลย ตรงกันข้ามพวกเขาจะรวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ที่เป็นอิสระ แต่ละกลุ่มถือว่าเป็นเซลล์ แพร่กระจายเป็นเครือข่ายอยู่ทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่คนมลายูอาศัยอยู่ แต่ละเซลล์จะพื้นที่ควบคุมประมาณหนึ่งตำบล และจะปฏิบัติการแต่เฉพาะในท้องถิ่นนั้นๆ เวลามีการปฏิบัติการแบบประสานพร้อมๆ กันหลายที่มักจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าใจไขว่เขวเกี่ยวกับโครงสร้างและขนาดของภัยคุกคามนี้ได้เสมอๆ

ความสับสนนี้เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงที่ว่าขบวนการใหม่นี้แตกต่างจากรุ่นเก่าเพราะพวกใหม่นี้ถือว่าเป็นขบวนการอินทรีภาพ มีชีวิตในตัวเองแต่ไม่สู้จะมีวินัยมากนัก ดังนั้นพวกเขามีแนวโน้มที่จะโจมตีเป้าหมายที่พวกเขาไม่มีชอบธรรมที่จะทำเลย เช่น โรงเรียน วัด พระสงฆ์ และครูโดยเฉพาะในช่วงสองสามปีแรกหลังจากที่ปรากฏตัวขึ้นมา บรรดาผู้นำรุ่นเก่าที่ลี้ภัยอยู่ในต่างประเทศ (แทนที่จะกลับบ้านเมื่อมีการอภัยโทษในช่วงทศวรรษ 1980)

เคยพยายามที่จะยุติเหตุการณ์แบบนี้โดยพยายามจะอธิบายให้พวกนักรบ
จู่แวเข้าใจว่าการโจมตีเป้าหมายแบบนี้ส่งผลเสียต่องานในเชิงการเมือง
การทูตอย่างมาก ซึ่งคำขอร้องอย่างนั้นก็ประสบความสำเร็จบ้างระดับหนึ่ง
แต่ก็ด้วยความที่เป็นหน่วยอินทรีภาพที่มีอิสระในตัวเองนั้นแหละที่ทำให้
เกือบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะทำความเข้าใจเรื่องนี้กัน ในขณะที่การโจมตี
เป้าหมายอย่างไม่ชอบธรรมเช่นนั้นยังดำเนินต่อไปไม่มากนักน้อย บรรดา
ผู้ก่อความไม่สงบก็ยกระดับการต่อสู้ของเขาให้เข้มข้นขึ้นอีกด้วยการโจมตี
ที่เรียกความสนใจได้มากขึ้นเช่นระเบิดติดรถยนต์ซึ่งมีค่อนข้างซุกซมใน
ปี 2555 นี้⁴ (แต่ควรจะบันทึกไว้ด้วยว่า เนื่องจากขบวนการนี้ไม่มีฝ่ายการเมือง
มากอวยให้การยืนยันการโจมตีของพวกเขาแต่ละครั้ง ดังนั้นจึงบอกไม่ค่อย

---

⁴ การปฏิบัติการทางทหารที่เข้มข้นขึ้นในปี 2550 ทำให้สถานการณ์ความไม่สงบลดน้อยลงแต่ แต่
ความรุนแรงยังคงที่ (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2554) สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสะท้อน
ให้เห็นถึงการปรับตัวในการปฏิบัติการของกลุ่มก่อความไม่สงบ ดังเช่น ปฏิบัติการที่ มายอ จ.ปัตตานี
วันที่ 28 กรกฎาคม 2555

ได้แน่ชัดว่าการกระทำครั้งใดเป็นของนักรบจูแวน) ดังนั้นก็เป็นที่ยกกันอย่างกว้างขวางว่าบรรดาผู้นำรุ่นเก่ายังพยายามที่จะคุยกับพวกจูแวนและด้วยหวังว่าจะขยายอำนาจให้เหนือพวกเขาให้ได้ ทว่าเรื่องนี้ก็ยังเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันมาก

เชื่อกันว่าในบรรดารุ่นเก่าด้วยกันแล้ว *ปีอาร์เอ็น โคออดีเนท* เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ในระดับปฏิบัติการกับนักรบรุ่นใหม่ที่ที่สุด⁵ เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงและผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายเชื่อว่า *นักรบจูแวน* และ *ปีอาร์เอ็น โคออดีเนท* มีสายบังคับบัญชาที่ร่วมกันอยู่⁶ อันที่จริงแล้ว บรรดาฝ่ายข่าวกรองของไทยก็ยังเชื่อแผนภูมิอันเก่าที่เชื่อมโยงนักรบรุ่นใหม่กับสภาผู้นำรุ่นเก่าที่ลี้ภัยในต่างประเทศอยู่อย่างนั้น⁷ แต่สิ่งที่ปัดตานีฟอร์มค้นพบคือ ในขณะที่มีการสื่อสารระหว่างหัวหน้านักรบรุ่นใหม่กับผู้นำรุ่นเก่า แต่ก็มีหลักฐานน้อยมากที่บ่งบอกว่าการใช้สายบังคับบัญชาร่วมกัน แทบไม่มีอะไรบ่งบอกเลยว่า ใครเป็นผู้นำที่แท้จริงในสภาผู้นำรุ่นเก่าที่ว่านั้น สิ่งที่เขาเห็นว่าข่าวกรองมักจะมองข้ามคือช่องว่าง (*ช่องว่างในความไว้วางใจและการปฏิบัติการ*) ที่ปรากฏมีเกิดขึ้นในทุกๆ ข้อต่อของสายการบังคับบัญชาดังกล่าว

---

⁵ ดูเนื้อหาใน Human Rights Watch reports: No One Is Safe: Insurgent Attacks on Civilians in Thailand's Southern Border Provinces, 2007 (see: <http://www.hrw.org/reports/2007/08/27/no-one-safe-0>); และ 'Targets of Both Sides': Violence against Students, Teachers, and Schools in Thailand's Southern Border Provinces, September 2010 report, p 81 (see: <http://www.hrw.org/reports/2010/09/20/targets-both-sides>).

⁶ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ความมั่นคงและหน่วยข่าวกรองของไทย ในช่วงปีพ.ศ. 2548 ถึง ปัจจุบัน

⁷ การสัมภาษณ์โดยทีมงานปาดานีฟอร์ม ในต่างประเทศระหว่าง พฤศจิกายน 2554 ถึง ตุลาคม 2555, อดีตผู้นำ BRN และกลุ่มขบวนการรุ่นเก่าได้กล่าวถึงโครงสร้างขององค์กร ได้ถูกออกแบบมาเพื่อให้ทางกลุ่มคนรุ่นใหม่(จูแวน) มีความเป็นอิสระ แต่มีเพียงไม่กี่คนที่ได้เชื่อมโยงประสานงานกับคนรุ่นเก่าในนามของปีอาร์เอ็น คอร์ดินีเนต

PATANI Club
พื้นที่สาธารณะ
พื้นที่แห่งการอันนุ

PATANI Club
พื้นที่สาธารณะ
พื้นที่แห่งการอันนุ

Patani Forum

Patani Forum
พื้นที่สาธารณะ
พื้นที่แห่งการอันนุ

Patani Forum
พื้นที่สาธารณะ
พื้นที่แห่งการอันนุ

PATANI Club
พื้นที่สาธารณะ
พื้นที่แห่งการอันนุ

Man speaking into a microphone at a table.

Man sitting at a table, listening.

มทาสีร์ โมฮัมหมัด และ กระบวนการสันติภาพลังกาวิ

ปลายปี 2548 อดีตนายกรัฐมนตรีมทาสีร์ โมฮัมหมัด ได้รับไฟเขียวจากรัฐบาลไทยให้ริเริ่มกระบวนการสันติภาพลังกาวิ ด้วยการเชิญผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่ามาร่วมการประชุมกันก่อนหลายครั้ง เพื่อหาแนวทางสำหรับการสร้างสันติภาพในภาคใต้

แล้วหลังจากนั้นก็เชิญเจ้าหน้าที่อาวุโสจากกองทัพและสภาคความมั่นคงแห่งชาติก็เข้าร่วมการประชุมด้วยในครั้งต่อๆ มา ซาริล เอสเค อับดุลลาห์ กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยในลังกาวิ ผู้ประสานงานการประชุมกล่าวว่า ทั้งสองฝ่ายมีความสะดวกใจพอควรในการพบปะกันและนั้น

จะนำพามาซึ่งการเริ่มเจรจาที่มีความหมายต่อสันติภาพมากขึ้น *เอสเค* กล่าวไว้ว่า *แผนสันติภาพลังกาวิ* ไม่ใช่การเจรจาอย่างเป็นทางการ แต่เป็นความพยายามอันหนึ่งที่จะสมานความแตกต่างระหว่างสองฝ่ายและหาจุดร่วมกันให้ได้ เขาเชื่อว่ารัฐบาลในกรุงเทพฯ มีความจริงจังกกับการประชุมที่ลังกาวิอย่างมาก เห็นได้จากกรณีที่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ส่งพลโท *ไวพจน์ ศรีนิวง* ผู้อำนวยการศูนย์รักษาความปลอดภัยและพลเอก *วินัย ภัทริยกุล* เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เข้าร่วมการประชุมด้วย นอกจากนี้กงสุลกิตติมศักดิ์ *เอสเค* แล้วยังมี *ตันศรี โนเรียล ไม* อดีตผู้บัญชาการตำรวจมาเลเซียร่วมในการประชุมด้วย

ผู้แทนจากขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่านั้นประกอบไปด้วย *โมฮัมหมัด บิน अबดุลเราะห์มาน* ประธานจีไอเอ็มพี (*Gerakan Mujahideen Islam Pattani – GIMP*) *ราซี บิน ฮัสซัน* รองประธานกลุ่มฟูโลหรือองค์การปล่อยปล่อยแห่งสหรัฐปัตตานี *अबดุลลาห์ บิน อิศมาอิล* ประธานปีอาร์เอ็น *अबดุลลาห์ บิน ไอดีริส* รองประธานปีอาร์เอ็น และ *วันคาเดห์ เจะห์มาน* อดีตประธานเบอร์ชาตู ที่ขาดคือผู้แทนจากปีอาร์เอ็น *โคออดิเนท* แต่มีสมาชิกระดับต่างๆ ของกลุ่มจำนวนหนึ่งเข้าร่วมการประชุมในนามส่วนตัว

ที่ประชุมนี้ถกกันหลายประเด็น รวมทั้งเรื่องอัตลักษณ์หลายกระบวนการทางสังคม การใช้ภาษามลายูเป็นภาษาทำงาน การนิรโทษกรรม การศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจ ในแผนการซึ่งร่างโดยผู้เข้าร่วมประชุม นั้นยอมรับอำนาจอธิปไตยของไทย แต่ก็เรียกร้องพื้นที่ทางเศรษฐกิจและการเมืองให้กับขบวนการมลายูในภาคใต้ เพื่อให้เขากำหนดอนาคตของตัวเองให้มากขึ้น ในแผนนั้นยังมีหัวข้อของการประชุมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอีกด้วย อดีตนายกรัฐมนตรีนานันท์ ปันยารชุน (ในฐานะประธานกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ) เดินทางไปกัวลาลัมเปอร์ เพื่อรับทราบผลการ

ประชุมดังกล่าว ได้ยื่นแผนการสันติภาพและการพัฒนาฉบับนั้นให้กับรัฐบาล
ทักษิณในเดือนกุมภาพันธ์ 2549¹

ห้ามรบกวนทักษิณ

ทักษิณไม่ได้ทำอะไรตามคำแนะนำในแผนการนั้นเลย ตอนนั้น
ผู้ประสานงานชาวมาเลเซียก็สับสนมากกว่า ทำไมทักษิณไม่ทำอะไรเลย
ต่อมาภายหลังจึงได้ประจักษ์ว่าแท้จริงแล้วทักษิณกำลังสาละวนอยู่กับ
ผู้ประท้วงกลุ่มเสื้อเหลืองที่กำลังก่อตัวขึ้นโดยอดีตพันธมิตรเก่าของเขา *สนธิ
ลิมทองกุล* นั่นเอง ปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ของไทยกลายเป็นประเด็น
ที่ต้องหลบไปก่อนเพื่อหลีกเลี่ยงให้กับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งใน
เวลาต่อมาก็พัฒนาเป็นกลุ่มต้านทักษิณเสื้อเหลืองและกลุ่มสนับสนุนทักษิณ
เสื้อแดง

ไม่เพียงแต่ผู้ประสานงานชาวมาเลเซียที่ไม่พอใจทัศนคติของ
ทักษิณต่องานของพวกเขาเท่านั้น บรรดาผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดน
ก็รู้สึกเช่นนั้นด้วยเช่นกัน บางคนว่าพวกเขาต้องเข้าร่วมประชุมเพราะไม่มี

¹ ดอน ปาทาน, “Talk vital to restore peace in the South”, The Nation, 27 พฤศจิกายน 2549

ทางเลือก บางคนได้รับการบอกเล่าว่าการประชุมนี้พวกเขาจะมีแต่ได้ไม่ต้องถามว่าพวกเขาอยากเห็นอะไร บางคนว่าการประชุมนี้จัดการได้ไม่ดีนักทั้งที่บอกว่าเป็นการประชุมลับ แต่ผู้เข้าร่วมทุกคนจะต้องแขวนป้ายชื่อที่มีรูปของตัวเองด้วย ยิ่งไปกว่านั้นที่เป็นแน่ชัดว่าระดับตัดสินใจในรัฐบาลทักษิณไม่ได้ให้ความเชื่อถือกับการประชุมนี้เท่าไร พลเอก *ธรรมรักษ์ อิศรางกูล ณ อยุธยา* รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในสมัยนั้น พูดเอาไว้ตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 ตอนที่มีคน 131 คนอพยพไปมาเลเซียแล้วว่า มาเลเซียปล่อยให้พวกสร้างปัญหาไปรวมตัวกันที่เกาะลังกาวิ และ **ดร. มหาธีร์ก็ใช้กระบวนการนี้ขยายความขัดแย้งในภาคใต้ของไทย²**

นั่นเป็นคำพูดแรงๆ ที่มาจากคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลทักษิณ แต่ก็เห็นรัฐบาลนี้อีกนั่นแหละที่อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงทางด้านข่าวกรองและฝ่ายความมั่นคงเข้าร่วมการประชุมที่ลังกาวิ ดูเหมือนว่าความไม่เป็นเอกภาพของประเทศไทยในการพูดเรื่องปัญหาแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้เมื่อ 7 ปีที่แล้วก็เหมือนกันกับที่กำลังเป็นอยู่ในทุกวันนี้

ทุกคนยกเว้นบีอาร์เอ็น โคออดิเนท

ว่ากันว่าในทางลับคนที่ศรัทธากับกระบวนการสันติภาพลังกาวิก็มีไม่น้อย กระบวนการนี้ให้ความหวังว่าพวกผู้นำรุ่นเก่าจะสามารถมีอิทธิพลเหนือันกรบรุ่นใหม่และโน้มน้าวให้พวกเขา รวมทั้งบีอาร์เอ็น โคออดิเนทเข้ามาสู่โต๊ะเจรจาได้ในที่สุด มหาธีร์หวังว่าผู้นำรุ่นเก่าจะทำให้ันกรบรุ่นใหม่เข้าใจได้ว่าพวกเขาจะ “ไปไกลที่สุดได้แค่ไหน พวกเขาจะได้อะไร และยอมรับว่ามีบางสิ่งที่พวกเขาเปลี่ยนแปลงมันได้ และบางสิ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้” แต่อดีตนายกรัฐมนตรีมาเลเซียก็ยอมรับด้วยเช่นกัน

² “Malaysia row may backfire”, The Nation, 16 กันยายน 2548

ว่าขบวนการแบบนี้ก็มักจะมี “ผู้นำรุ่นใหม่และผู้นำที่สืบทอด” ที่อาจจะไม่ยอมรับแนวคิดนี้

แม้มหาธีร์จะไม่ได้โดดเด่นยิว ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท แต่เขาก็แต่ก็เข้าใจว่ากลุ่มนี้คงจะเป็นกลุ่มที่ไม่ยอมรับประนีประนอม ทุกวันนี้กลุ่มปีอาร์เอ็น โคออดิเนท ก็ยังเป็นกลุ่มเดียวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีที่สุดกับกลุ่มนี้กรบจูแวนที่ไม่ยอมเข้าร่วมการเจรจาใดๆ แต่ก็ไม่จำเป็นว่าสาเหตุเพราะพวกเขาไม่ต้องการประนีประนอมในเรื่องการแยกตัวเป็นรัฐอิสระจากประเทศไทยเสมอไป ผู้นำปีอาร์เอ็น โคออดิเนท หลายคนก็สนใจกระบวนการสันติภาพ แต่กลุ่มนี้ก็ยังไม่พร้อมจะเข้าร่วมการเจรจาไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ จนกว่าพวกเขาจะสามารถควบคุมนี้กรบจูแวนในพื้นที่ได้อย่างเพียงพอ หรือไม่อีกทีพวกเขาที่ต้องการความรอบคอบมากกว่านี้ หากยังไม่เห็นว่ามี ความตั้งใจจริงจากฝ่ายไทยในอันที่จะมีสันติภาพ³

ผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่านั้นยอมรับว่าความสามารถของพวกเขาที่จะสร้างอิทธิพลเหนือนี้กรบรุ่นใหม่นั้นมีอยู่อย่างจำกัดจำเขี่ยเต็มที ถ้าหากเปรียบเทียบกับปีอาร์เอ็นโคออดิเนท ที่เริ่มมาตั้งแต่สมัยครูสอนศาสนา อับดุลการิม ฮัสซัน (ครูใหญ่โรงเรียนปอเนาะในอำเภอหรือเสาะจังหวัดนราธิวาส) ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท มีรากเหง้าที่เข้มแข็งมากในชนบทของจังหวัดชายแดนใต้ มีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากกับชาวบ้านธรรมดาเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มปีไอทีพี ของวันกาเดร์ เจ๊ะมาน และกลุ่มพูโล ซึ่งก่อตั้งโดย ตวนกูบรีอ กอตอนีรอ ผู้ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์มลายูปาตานี ถ้าปราศจากการมีส่วนร่วมของปีอาร์เอ็น โคออดิเนทแล้ว ก็ค่อนข้างแน่ชัดว่ากระบวนการสันติภาพคงจะไม่เคลื่อนไปอย่างมีความหมาย เรื่องนี้ก็ยังคงเป็นจริงอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

³ นักวิเคราะห์ ดอน ปาทาน สัมภาษณ์ ผู้นำปีอาร์เอ็น โคออดิเนท ที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุม และผู้นำรุ่นเก่าที่ได้เข้าร่วมประชุมหลังกาวีในปี 2548

รัฐบาลสุรยุทธ์ จุลานนท์ พยายามจะเลือกใบไม้ใหม่

คณะรัฐประหารเดือนกันยายน 2549 ที่โค่นล้มทักษิณ ชินวัตร ลงจากอำนาจได้ คัดเลือก พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ (อดีต ผู้บัญชาการทหารบก) ให้เข้ามาทำหน้าที่ฟื้นฟูภาพลักษณ์ของไทยและนำสันติภาพคืนสู่ภาคใต้จริงๆ แล้วคณะรัฐประหารที่นำโดยพลเอกสนธิ บุญรัตกสิน ได้อาศัยปัญหาการจัดการเรื่องภาคใต้ของทักษิณเป็นข้ออ้างอันหนึ่งในการยึดอำนาจ แต่สุรยุทธ์ก็แสดงให้เห็นตั้งแต่ต้นแล้วว่าเขายังจริงจังกับปัญหาภาคใต้มาก

ในทางหนึ่งก็ขัดใจคณะรัฐประหารด้วยการพยายามสร้างแนวทางในการเจรจากับขบวนการแบ่งแยกดินแดน ความพยายามที่โดดเด่นมากของเขาอันหนึ่งคือ การกล่าวคำขอโทษต่อสาธารณะสำหรับความผิด

พลาดในกรณีตากใบในปี 2547 ที่ทำให้คนมากกว่า 85 คนต้องเสียชีวิตในระหว่างและหลังการประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และสำหรับ โศกนาฏกรรมอื่นๆ ที่รัฐบาลก่อนๆ ได้กระทำต่อชาวมลายู ในคำร้องขอที่ สะเทือนอารมณ์ สุรยุทธ์ได้พูดกับชาวบ้านที่มาประชุมในวันนั้นว่า “ผมมาที่นี่เพื่อขอโทษพวกท่านในนามของรัฐบาลก่อนๆ และรัฐบาลนี้ ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตที่เป็นความผิดของรัฐ... เราต้องหาทางทำงานร่วมกัน ผมมาที่นี่ วันนี้เพื่อยื่นมือถึงพวกท่านและบอกว่าผมทำผิดและขอโทษต่อพวกท่าน” คำพูดสุรยุทธ์ได้รับเสียงปรบมือกราวใหญ่สำหรับการกล่าวขอโทษต่อสิ่งที่ติดค้างกันมานาน¹

สุรยุทธ์ไม่ได้สืบทอดกระบวนการสันติภาพลังกาวิ แต่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ไม่ได้เป็นทหารและสมาชิกของชุมชนนานาชาติเข้ามีส่วนร่วมกับการไทยในการแสวงหาแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งปัญหาภาคใต้ คำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 206/2549 ยอมรับว่ามีเรื่องของชาติพันธุ์ผสมอยู่ในความขัดแย้งในภาคใต้ด้วยและเรียกร้องให้ใช้แนวทางที่ไม่ใช้วิธีทางทหาร ยุติความขัดแย้ง คำสั่งนั้นเปิดไฟเขียวให้กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้พูดคุยกับองค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ นักวิชาการ รัฐบาลต่างประเทศและนักเจรจาสันติภาพมืออาชีพ ในระหว่างการลงพื้นที่จังหวัดยะลาในเดือนพฤษภาคม 2550 สุรยุทธ์ได้กล่าวขอบคุณชุมชนนานาชาติซึ่งก็รวมทั้งสหประชาชาติและรัฐบาลมาเลเซีย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้การเจรจากับผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดน เขาได้เน้นย้ำเรื่องนี้อีกครั้งในการปราศรัยคนทั้งชาติในอีก 2 เดือนถัดมา

หน่วยงานพลเรือนที่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้แสวงหาสันติภาพในภาคใต้ในสมัยรัฐบาลสุรยุทธ์คือ สภาความมั่นคงแห่งชาติ *สมเกียรติ บุญชู*

¹ ดอน ปาทาน, “PREMIER’S FIRST BORDER TOUR: Surayud apologizes for gov’t abuses in South”, The Nation, 3 พฤศจิกายน 2549

รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติในขณะนั้น ได้รับมอบหมายให้ทำงานนี้ แม้ว่าในความเป็นจริงเลขาธิการคือพลเอก วินัย ภัทรียกุล จะมีส่วนร่วมในการประชุมลี้ลับ แต่บทบาทของสมเกียรติก็คือได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนแปลงจากความริเริ่มที่มีกองทัพเป็นฝ่ายนำมาสู่ฝ่ายพลเรือนเป็นครั้งแรก กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือกองทัพไม่ได้ผูกขาดการติดต่อโดยตรงกับพวกแบ่งแยกดินแดนมุสลิมหลายอีกต่อไปแล้ว

ในขณะที่*สุรยุทธ์*เปิดประตูให้กับความคิดที่ก้าวหน้าเข้ามามีบทบาทแต่ราชการไทยไม่เคยได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อะไรเลย² ทศนคติของสาธารณชนของไทยทั่วไปก็ยังเฉยชาต่อความคับแค้นทางประวัติศาสตร์มลายูปาตานีอยู่เช่นเดิม เสียงเรียกร้องจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญให้คนไทยเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับความเป็นรัฐเสียใหม่ไม่เคยมีใครฟัง แม้แต่ในเหตุการณ์สังหารหมู่ที่ตากใบก็ไม่เคยมีเสียงแสดงความเห็นนอกเหนือจาก

² พวกผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะชี้ไปในข้อมูลที่กล่าวถึงในรายงาน กรณีที่รัฐไทยพยายามพูดว่าเข้าใจความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ระหว่างรัฐและชาวมลายูปัตตานี

สาธารณชนไทยเลย ทั้งสาธารณชนและราชการไทยไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร กับคำกล่าวขอโทษที่นายกรัฐมนตรีสุรยุทธ์ได้ประกาศออกไป ความเฉยชาแบบนี้ไม่ใช่เรื่องแปลกอะไรถ้าหากคิดถึงข้อเท็จจริงที่ว่า คนไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถเชื่อมต่อกับความคับแค้นทางประวัติศาสตร์ของมลายูปัตตานีได้ ชาวมลายูปัตตานีอยู่ในประวัติศาสตร์คนละชุดกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ อีกทั้งเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพวกเขาก็ไม่เคยถูกบรรจุในระบบการศึกษาของไทย เหนือสิ่งอื่นใดการปฏิบัติการของ*นักรบจูแว*และกองทัพ ได้บดบังความพยายามแบบการทูตของสุรยุทธ์ไปจนสิ้น

พลเอก สนธิ บุญรัตกสิน

ในขณะที่คำขอโทษของสุรยุทธ์ ได้รับการต้อนรับอย่างกว้างขวาง จากชาวบ้านมลายูชายแดนใต้ แต่นักรบในพื้นที่กลับไม่ให้อะไร เป็นการตอบแทนบ้างเลย ความรุนแรงอันเนื่องมาจากการก่อความไม่สงบ ยังคงดำเนินต่อไปในปี 2550 มีโรงเรียนนับร้อยโรงถูกเผา พลเอกสนธิ บุญรัตกสิน ผู้บัญชาการทหารบกและหัวหน้าคณะรัฐประหารตอบแทน ความไม่รู้ลึกรู้สาของพวกนักรบที่มีต่อคำขอโทษของนายกรัฐมนตรี *สุรยุทธ์* ด้วยการเพิ่มกำลังทหารลงไปในพื้นที่อีก สนธิอนุมัติให้การกวาดจับ บรรดาแนวร่วมของกองกำลังขบวนการก่อความไม่สงบและส่งพวกเขาไปเข้า ค่ายฝึกอาชีพในค่ายทหาร อาศัยกฎหมายฉุกเฉิน

กองทัพภาคที่สี่ได้กวาดจับเยาวชนมุสลิมมลายูถึง 400 คนที่ต้องสงสัยว่าจะถูกชักจูงให้เข้าร่วมขบวนการในเดือนสิงหาคม 2550 สองเดือนต่อมาศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งของกองทัพภาคที่สี่ แต่บรรดาเยาวชนเหล่านั้นก็ยังหวาดกลัวว่าจะถูกจับฐานละเมิดคำสั่งกองทัพ หลายคนหนีไปหลบอยู่มีสยิดในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและในจังหวัดใกล้เคียง แม้ว่า

นโยบายของสุรยุทธ์เกี่ยวกับภาคใต้จะจัดได้ว่าเป็นนโยบายที่ก้าวหน้าและได้รับการต้อนรับจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนนานาชาติ แต่แนวทางของกองทัพที่กวาดต้อนเยาวชนไปเข้าค่ายและการเพิ่มกำลังทหารเป็นการตอกลิ้มความแตกแยกระหว่างภาคใต้กับรัฐไทยให้ลึกยิ่งขึ้นไปอีก³

เข้าถึงผู้นำแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่า

สุรยุทธ์ยังคงพยายามที่จะเข้าถึงบรรดาผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่าด้วยตัวเอง ในเดือนธันวาคม 2550 ก่อนที่จะหมดวาระจากนายกรัฐมนตรีที่มาจากการแต่งตั้งของคณะรัฐประหารเขาได้นัดพบกับผู้นำขบวนการฟูโลอย่างลับๆ ระหว่างการแวะพักที่บาเรนท์ สุรยุทธ์ได้พบกับ กัสตุรี มาห์โกตา ผู้นำฟูโลที่อาศัยอยู่ในสวีเดน (นับแต่ผู้ก่อตั้งคือ ตวนกูปรีอเสียชีวิตในปี 2552 องค์กรณ์นี้ก็ไม่มีเอกภาพเลย มีผู้นำที่ลี้ภัยอย่างน้อย 3 คนประกาศว่าตัวเองเป็นประธานฟูโล กัสตุรี ตั้งตนเป็นประธานฟูโลในเดือนพฤศจิกายน 2554) การพบปะของทั้งสองคนนั้นได้รับการอำนวยความสะดวกโดยเอ็นจีโอยุโรปด้วยความหวังว่า การพบปะกันและสิ่งที่สุรยุทธ์ได้วางพื้นฐานเอาไว้ก่อนหน้าจะปูทางไปสู่กระบวนการสันติภาพในอนาคตหรืออาจจะเป็นกระบวนการอะไรสักอย่างที่มีความหมายน่าเสียดายที่ไม่เป็นอย่างนั้น รัฐบาลสองชุดถัดมาที่มีความใกล้ชิดทักษิณคือ สมัคร สุนทรเวช (มกราคม-กันยายน 2551) และสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (กันยายน-ธันวาคม 2551) ไม่ได้สนใจปัญหาภาคใต้ เพราะขบวนการต่อต้านทักษิณได้ดูดเอาพลังงานทางการเมืองไปจนสิ้น

³ ดูข้อมูลใน: ดอน ปาธาน และ โจเซฟ จินยง เสียว, *Confronting ghosts: Thailand's Shapeless Southern Insurgency*, Lowy Institute Paper 30, Lowy Institute for International Policy, 2010, pp. 58-59; and Pathan, "No progress in checking unrest," *The Nation*, 29 พฤศจิกายน 2550.

สมัครและสมชาย ยุ่งกับธุระอื่นอยู่

การประชุมที่โบกอร์นั้นตั้งใจจะให้เป็นการประชุมลี้ระหว่างผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดน 16 คนและผู้แทนจากรัฐบาลไทยที่นำโดยอดีตแม่ทัพภาคที่ 4 พลเอก *ขวัญชาติ กล้าหาญ* การประชุมครั้งนั้นดำเนินการและอำนวยความสะดวกโดย *ยูซูฟ คาลล่า* รองประธานาธิบดีอินโดนีเซียในขณะนั้น ไม่มีใครแน่ใจว่ารัฐบาลในกรุงเทพฯ มีอะไรในใจ เมื่อนายกรัฐมนตรี *สมชาย วงศ์สวัสดิ์* ส่งขวัญชาติไปโบกอร์ เพื่อพบกับผู้นำแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็มาจากองค์กรที่เลิกไปแล้วคือ *เบอร์ซาตู*

มีรายงานว่า นายกรัฐมนตรีคนก่อนคือ *สมัคร สุนทรเวช* เป็นคนเขียนจดหมายไปหาประธานาธิบดี *ซูซีโล บัมบัง ยุทโตโยโน* แห่งอินโดนีเซีย ขอร้องให้ช่วยหาทางแก้ปัญหา

ความขัดแย้งในภาคใต้ ดูเหมือนว่าจดหมายฉบับนั้นของสมัครเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งความริเริ่มโบกอร์

ทั้งกระทรวงการต่างประเทศและเอกอัครราชทูตไทยที่จาการ์ต้า ไม่ได้รับรายงานเรื่องการประชุมที่โบกอร์เลย จนกระทั่งเหตุการณ์นั้นผ่านพ้นไปแล้ว อย่างไรก็ตามแม้ว่าเอกอัครราชทูตจะไม่รู้เรื่องแต่ผู้ช่วยทูตทหารไทยที่จาการ์ต้าและเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย เอ็ม ฮัตตานักการเมืองจากพรรคโกลคาร์ที่ใกล้ชิดกับคาลง่าเข้าร่วมประชุมด้วย ผู้แทนฝ่ายไทยเข้าพบกับประธานาธิบดี ยูโทโดโยโน เพื่อแสดงความขอบคุณที่ให้การสนับสนุนกระบวนการสันติภาพ ยังไม่เป็นที่กระจ่างชัดจนบัดนี้ว่าทำไมทำเนียบรัฐบาลไทยปล่อยให้กระทรวงต่างประเทศมีบทบาทในเรื่องนี้

ผู้แทนขบวนการแบ่งแยกดินแดนในครั้งนั้นมาจาก 4 กลุ่มคือ ป็อาร์เอ็น จีเอ็มไอพี บีไอพีที และ ซัมซุดดีน ช่าน ซึ่งเป็นปีกหนึ่งของฟูโล การประชุมนั้นนำโดย วันอะห์หมัด วันยูซุฟ จากจีเอ็มไอพี แต่ผู้เจรจาหลักคือ วาห์ยุดดีน โมฮัมหมัด ซาอูดุล มาลิกี และ บัคเตีย เจ๊ะเตะห์ ทั้งหมดจาก บีไอพีที และ โมฮัมหมัดฟาตาว์ अबดุลอาซีซ แต่ยังไม่ชัดเจนนักว่าทำไม วันกาเดร์ เจ๊ะมาน ผู้นำบีไอพีทีและอดีตประธานเบอร์ชาตู ไม่เข้าร่วมประชุม แหล่งข่าวจากกลุ่มแบ่งแยกดินแดนลี้ภัยบอกว่า วันกาเดร์ ไม่ค่อยแน่ใจว่าทั้งไทยและอินโดนีเซียจะจริงจังกับเรื่องนี้สักเท่าใด ถ้าดูจากปฏิกิริยาของทุกฝ่ายแล้ว สมมติฐานของวันกาเดร์คงจะถูกต้อง

เมื่อสื่อมวลชนอินโดนีเซียรู้ว่ามีการประชุมลับคาลง่าก็ไม่เห็นว่าจะมีอะไรผิดถ้าหากจะถือโอกาสถ่ายรูปร่วมกันเสียหน่อย ชายผู้ที่แต่งแต้มตัวเองให้ผู้สร้างสันติภาพที่ทำให้ความขัดแย้งทางศาสนาที่มาลูกของอินโดนีเซียจบลงได้ และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในสัญญาสันติภาพที่อาจะห์ในปี 2548 บางทีก็อาจจะคิดว่าเรื่องความขัดแย้งในภาคใต้ของไทยก็คงไม่ยากนัก เขาต้อนรับให้สื่อมวลชนเข้าทำข่าวกันอย่างเอิกเกริก ประกาศว่าผู้เข้าร่วมเจรจาได้ร่างแผน

สันติภาพ 6 ข้อ และกำหนดเวลาประชุมในอนาคตแล้ว แต่แล้วเรื่องทั้งหมดก็จบลงเมื่อพลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบกออกมาบอกว่า พลเอก*ชวลิต*ไปเข้าร่วมประชุมเป็นการส่วนตัว¹

กระบวนการสันติภาพของคาลล่าอาจจะมีอายุยืนยาวมากกว่าหนึ่งวัน ถ้าหากตัวเขาเองและที่ปรึกษาของเขาเข้าใจธรรมชาติความขัดแย้งและทัศนคติของรัฐบาลไทยที่ไม่อยากเห็นเรื่องนี้สู่เวทีสากล เป็นที่ประจักษ์ว่าคาลล่าไม่เคยรู้เลยว่ารัฐบาลไทยไม่ชอบเปิดเผยเรื่องการประชุมกับมุสลิมมลายู ห้าปีถัดมาจนทุกวันนี้ คาลล่ายังเที่ยวบอกใครต่อใครทั้งคนไทยและแขกต่างประเทศที่พบเขาว่า เขาสามารถสร้างสันติภาพในภาคใต้ของไทยได้ ถ้าเพียงแต่รัฐบาลไทยให้อาณัติที่ชัดเจนแก่เขาในการเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง

ท้ายที่สุดการประชุมที่โบกอร์ก็ไม่มีอะไรมากไปกว่าความหายนะทางการทูตอันหนึ่งเท่านั้นเอง ดูเหมือนรัฐบาลในกรุงเทพฯ แค่อยากจะลองดูว่า ความริเริ่มของคาลล่าจะไปได้ไกลสักแค่ไหน แต่ไม่อยากจะผูกมัดตัวเองกับการกระบวนการสันติภาพอย่างเป็นทางการ เมื่อข่าวปรากฏออกไปรัฐบาลก็หันหลังให้เรื่องนี้ แม้แต่ก่อนที่สมัครจะติดต่อยุทโธโยโน สภาความมั่นคงแห่งชาติกำลังติดต่อกัสตูรี มาห์โกตา จากพูล เพื่อสานต่อกระบวนการสันติภาพเจนีวาอยู่ก็ตาม แต่ก็ไม่ชัดเจนนักว่าสมัครไม่ได้เอาใจใส่กับงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติอย่างจริงจัง หรือว่าเขาอยากเปิดโอกาสให้กับคาลล่ากันแน่ แต่ถ้าดูจากปฏิกิริยาต่อข่าวการประชุมโบกอร์แล้วก็เป็นที่แน่ชัดว่าประเทศไทยไม่อยากจะผูกมัดตัวเองกับกระบวนการสันติภาพใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ไกล่เกลี่ยก็ตาม

¹ จอห์น แม็คเบิร์ต “Wrong People to Talk Peace With” The Strait Times (Singapore), 27 กันยายน 2551.

สมัครออกอัลจาซีรา

บางคนอาจจะให้เครดิตกับความริเริ่มของรัฐบาลสมัครในการติดต่อ อินโดนีเซียให้ช่วยแก้ปัญหาภาคใต้ แต่คำพูดแบบไม่ประสีประสาของเขา เรื่องการสังหารหมู่ที่ตากใบมีส่วนทำให้เสื่อมเสียได้มากที่สุดเดียว ในการให้สัมภาษณ์กับโทรทัศน์อัลจาซีรา สมัครบอกว่าคนที่ตาย 78 คนนั้นไม่ได้ขาดอากาศหายใจเพราะเจ้าหน้าที่จับพวกเขาอนทับกัน แต่เหยื่ออ่อนเพลียจากการถือศีลอดระหว่างเดือนรอมฎอน แล้วก็เลยล้มลงทับกันตาย ความไม่เอาใจใส่กับเรื่องอ่อนไหวทำนองนี้ เปิดโอกาสให้พรรคประชาธิปัตย์ ฝ่ายค้านโจมตีได้ ชวน หลีกภัย อดีตหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ บอกว่า คำพูดของสมัครช่างโง่เขลาหนักและนำเรื่องนี้ไปอภิปรายในสภา ชวนบอกว่า สมัครอาจจะตั้งใจพูดแบบนี้เพื่อหวังผลอะไรบางอย่าง²

ควรจะบันทึกด้วยว่าพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้องกับทักษิณ สูญเสียที่นั่งในเขตเลือกตั้งในภาคใต้หลังเหตุการณ์ตากใบ ในการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2548 ถึงปี 2554 นักการเมืองจากฝั่งทักษิณไม่ได้รับเลือกตั้ง แม้แต่ที่นั่งเดียวในเขตภาคใต้ตอนล่าง เหตุการณ์ตากใบถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญสำหรับคนมุสลิมมลายู การสังหารหมู่นี้ส่งผลต่อความริเริ่มแผนสันติภาพในอนาคตที่มาจากฝั่งทักษิณทั้งหมด³

² คำพูดของสมัครทำลายชื่อเสียงทางการเมืองของฝ่ายทักษิณในภาคใต้ทั้งหมด ผู้ลงคะแนนเสียงในภาคใต้ไม่ลงคะแนนให้นักการเมืองคนใดที่เกี่ยวข้องกับอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณเลย

³ กิตติพงษ์ ทวีวงศ์, “Chuan slams PM for ‘ignorant’ comments over Tak Bai deaths.” The Nation, 26 มิถุนายน 2551.

อภิสิทธิ์ เกือบเปียใต้ถุนร้าน

ในปี 2550 การแพร่กระจายของกระบวนการสันติภาพเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง เพราะรัฐบาลไทยหลายชุดและองค์กรเอกชนต่างก็อยากจะเล่นเกมสันติภาพด้วยกันทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็น ศอ.บต. กองทัพ สมช. ตำรวจ นายพลทั้งที่ในราชการและนอกราชการ นักวิชาการ เอ็นจีโอทั้งในและต่างประเทศ แม้แต่องค์กรความร่วมมือแห่งอิสลามต่างมองหากลุ่มผู้แบ่งแยกดินแดนที่พวกเขาจะคุยด้วยได้เพื่อเสนอตัวเป็นผู้ไกลเกลี่ยความขัดแย้งที่ขบวนการเหล่านี้มีกับรัฐบาลไทย สถาบันเหล่านี้ต่างมีพื้นที่ของตัวเองและไม่มีใครอยากจะทำางานร่วมกัน ยิ่งไปกว่านั้นการแข่งขันกันเองระหว่าง

ผู้นำแบ่งแยกดินแดนเหล่านี้ก็มีมากเสียจนยากที่จะนำพวกเขามานั่งร่วมโต๊ะเดียวกันได้ ใครๆ ต่างก็อ้างว่าตัวเองพูดแทนคนมลายูปาตานีได้ทั้งนั้น แต่น้อยคนในจังหวัดชายแดนใต้จะรู้จักว่าผู้นำพวกนี้เป็นใคร ดังนั้นการหาหุ้นส่วนที่น่าเชื่อถือที่จะคุยด้วย กลายเป็นความท้าทายอันสำคัญของทั้งรัฐไทยและผู้ที่จะมาเสนอตัวไกล่เกลี่ย

เนื่องจากไม่เคยมีรัฐบาลชุดไหนของไทยสบายใจกับความ “เจรจา” จึงมีนักวิชาการจำนวนหนึ่งเสนอตัวอย่างลับๆ เพื่อทำการ “सानเสวนาสันติภาพ” ในช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ การเสวนานี้ขยายฐานกว้างขึ้นไปครอบคลุมกลุ่มประชาสังคม ผู้นำชุมชนทั้งพุทธและมุสลิมจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แนวคิดคือสร้างความเข้มแข็งให้กับความชอบธรรมและเกิดการยอมรับในกระบวนการสันติภาพของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย แต่ผู้นำชุมชนจำกัดตัวเองอย่างมาก กลุ่มประชาสังคมบางกลุ่มบอกว่าพวกเขายินดีช่วย แต่ก็สงสัยว่าประเทศไทยจะจริงจังกับเรื่องนี้ได้เพียงใดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ชาวพุทธส่วนใหญ่ของประเทศและสายอนุรักษ์นิยมในรัฐบาลและกองทัพ คงจะรับเรื่องนี้ยาก นอกจากนี้ความแพร่หลายของกระบวนการสันติภาพยิ่งไปซ้ำเติมความไร้เอกภาพในหน่วยงานของรัฐมากเข้าไปอีก ไม่มีใครรู้แน่ว่าจะต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยไหนแน่ ผู้นำชุมชนเหล่านี้ก็ไม่เชื่อว่าลำพังแค่ความตั้งใจของรัฐบาลจะเพียงพอ ยิ่งไปกว่านั้นพวกเขายังต้องการหลักประกันว่าจะไม่มีใครมาหาประโยชน์ทางการเมืองจากความร่วมมือของพวกเขา¹

¹ ดอน ปาทาน, “Split in Pulo could hurt peace process with Thai government,” The Nation, 21 พฤศจิกายน 2554.

ภายใต้ความท้าทายเหล่านี้ แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังความพยายามของรัฐบาลอิตาลีและความริเริ่มกระบวนการสันติภาพที่ก่อตัวมาตั้งแต่ปี 2548 คือกระบวนการสันติภาพจะต้องเริ่มต้นจากจุดเล็กๆด้วยความหวังว่าบรรดาผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้เสียและขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะเข้าร่วมในที่สุด หากแม้ทางการไทยไม่สามารถนำนักรบจู่โจมสุโตะเจรจาได้สิ่งที่น่าจะพอใจที่สุดคือหาใครสักคนหนึ่งที่อยู่ระหว่างกลางเข้ามาร่วมได้²

กระบวนการสันติภาพเจนีวา

เกือบจะในทันทีที่ได้รับอำนาจ รัฐบาลอิตาลีพยายามจะหยิบสิ่งที่รัฐบาลสุริยฤทธิ์ได้ทิ้งเอาไว้มาสานต่อ ด้วยการไฟเขียวให้สภาความมั่นคงแห่งชาติไปดำเนินการสิ่งที่เคยทำเอาไว้กับกัสตูรี มาห์โกตา แห่งกลุ่มฟูโลตั้งแต่ปี 2549 ความริเริ่มนี้รู้จักกันในนามกระบวนการสันติภาพเจนีวา เพราะว่ามันได้รับการช่วยเหลือให้เกิดขึ้นได้โดยองค์กรต่างประเทศองค์กรหนึ่งที่อยู่ในเจนีวาที่ถือว่าเป็นเมืองหลวงของยุโรป ทีมผู้เชี่ยวชาญนำโดย สมเกียรติ บุญชู ซึ่งตอนนั้นเป็นรองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้เริ่มหาความเป็นไปได้ที่จะนำเอาภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะ “หุ้นส่วนสันติภาพ” แต่ในขณะที่ตัวอิตาลีอยากจะให้โอกาสกับกระบวนการสันติภาพเจนีวาได้สร้างสิ่งที่มีความหมายสำหรับสันติภาพบ้าง ทว่าหน่วยงานของรัฐหลายแห่งและหลายกระทรวงไม่ค่อยชื่นชอบแนวคิดที่จะไปคุยกับศัตรูเท่าไรนัก

ประมาณกลางปี 2553 กลุ่มของกัสตูรีจากฟูโลต้องการที่จะทำให้ฝ่ายไทยและสากลเชื่อว่าพวกเขาคุมสถานการณ์ในพื้นที่ได้ จึงได้ประกาศการหยุดยิงฝ่ายเดียวในพื้นที่ 3 อำเภอของนราธิวาส เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ในการนั้นฟูโลได้สั่งการให้ฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่หยุดปฏิบัติการโจมตีอย่าง

² สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ไทยที่ทำงานเกี่ยวกับการพูดคุยเจรจาสันติภาพ จากกระบวนการลังกาวี ถึงกระบวนการเจนีวา (from the Langawi Process to the Geneva Process)

เป็นระบบเป็นเวลา 4 สัปดาห์จากกลางเดือนมิถุนายน-กลางกรกฎาคม 2553 ในห้วงเวลานั้นฟูโลยอมรับว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้น 1 ครั้งจากการวางระเบิดรถตำรวจ แต่ไม่ยอมรับเหตุการณ์อีกกันถึง 10 ครั้งซึ่งทางทหารเชื่อว่าเป็นฝีมือของขบวนการก่อความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน 3 อำเภอในนราธิวาส ทางกรไทยไม่ให้ราคากับการประกาศหยุดยิงฝ่ายเดียวและเห็นว่าเป็นแค่กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เท่านั้น³

ฟูโล : ยึดสู้อย่างแตกแยก

ท่าทีของไทยต่อการประกาศหยุดยิงฝ่ายเดียวของกัสดูรีจากฟูโลไม่เป็นผลดีต่อกระบวนการสันติภาพเจนีวาเลย ความเสียหายใหญ่หลวงเกิด

³ “It’s time to talk face-to-face with southern rebels.” The Nation. 16 กรกฎาคม 2553

ขึ้นอีกหลังจากนั้นเมื่อกลุ่มของกัศตุรีแตกออกจากพูโลในเดือนตุลาคม 2554 นอร์ อับดุลเราะห์มานหรือที่รู้จักกันดีในนาม *อาแบ กามาแม* ตัดสินใจแยกทางกับกัศตุรี เพราะเหตุที่กัศตุรีกล่าวหาว่าเขาใช้อำนาจในทางมิชอบแล้วใช้สภาพูโลปลดเขาออกจากตำแหน่งประธาน *อาแบ กามาแม* ได้ตอบว่า เขาต่างหากที่เป็นฝ่ายปลดกัศตุรีในฐานะที่ไม่ยอมให้ความร่วมมือกับฝ่ายอื่นๆ และ *อาแบ กามาแม* บอกว่าเขายังคงอยู่ในตำแหน่งโดยอาณัติของสภาพูโลที่เลือกเขาเป็นประธานในการประชุมที่ซีเรียในปี 2552 นอกจากนี้ *อาแบ กามาแม* ได้ตั้ง *ลูกมาน บิน ลิมา* ผู้อาวุโสในกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัยให้เป็นรองประธานพูโล

คนที่อ้างตัวว่าเป็นประธานพูโลคนที่สามคือ *แซมซุดดีน ช่าน* หรือที่รู้จักกันในนาม *อาบู ยาเซอร์ ฟีกรี* ในเดือนกรกฎาคม 2552 ช่านได้สร้างพันธมิตรกับกลุ่มแบ่งแยกดินแดนอีกกลุ่มหนึ่งคือของเจกูแมห์ กูเต๊ะ จาก จีเอ็มไอพี หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า *ดอราแม ปูเต๊ะ* ผู้นำพูโลก็เหมือนกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนอื่นๆ คืออ้างว่าปีอาร์เอ็น โคออดิเนทอยู่ข้างตัวเองสามทศวรรษก่อน สมาชิกปีอาร์เอ็น โคออดิเนทเหล่านี้เคยอยู่ในองค์กรที่มีผู้นำคนเดียวกัน ทุกวันนี้พวกเขาใช้ชื่อองค์กรเดียวกัน แต่ผันตัวเองไปเข้ากับฝ่ายต่างๆ และกลุ่มแบ่งแยกดินแดนเก่าๆ เพื่ออ้างตัวว่าเป็นผู้แทนขบวนการปาตานีเพื่อจะมีที่นั่งในโต๊ะเจรจา

ขบวนการพูโลเองก็ผ่านบททดสอบหลายต่อหลายครั้งหลังจากที่ผู้ก่อตั้งคือ *ตวนกูบรีรอ กอตอนีลือ* เสียชีวิตในปี 2551 ความจริงนับแต่ปี 2549 เป็นต้นมาพูโลปรับแต่งจุดยืนของตัวเองหลายครั้ง บางทีก็ยอมรับกระบวนการสันติภาพ บางทีสนับสนุนการใช้กำลังทหารตัดสิ้นปัญหาการเมือง บางทีชูธงหลักการปกครองตนเอง แต่การพูดนั้นง่ายกว่าการกระทำทำให้ขบวนการเข้ามายืนอยู่ในแถวหลักของพลังทางการเมืองแน่นอน พูโลในส่วนใหญ่ที่นำโดยกัศตุรีดูเหมือนจะพาตัวเองไปสู่การยอมรับของรัฐบาลสุรยุทธ์

ได้มากกว่าคนอื่น แต่ความแตกแยกภายในของพวโลเอง การขาดเจตนาธรรมอันแน่วแน่ที่จะประสานกับกลุ่มอื่นๆให้มาอยู่ในรณรงค์เดียวกันเป็นอุปสรรคขัดขวางไม่ให้ขบวนการนี้เข้าถึงกระบวนการสันติภาพที่มีความหมายและยั่งยืนได้

ความริเริ่มของโอไอซี

องค์การความร่วมมือแห่งอิสลามหรือโอไอซีจัดประชุมกลุ่มผู้นำมลายูปาตานีสี่ภักย์ที่กัวลาลัมเปอร์ มาเลเซียและ เจดดาห์ ซาอุดีอาระเบีย พร้อมกันระหว่างวันที่ 30 กันยายน – 1 ตุลาคม 2553 ดร.เอกเมเลตดิน อีสัญกุลเลขาธิการโอไอซี เป็นประธานการประชุมเองที่เจดดาห์ ในขณะที่ ดร.ตาสัลเฮ ดาอูด ผู้อำนวยการฝ่ายชนกลุ่มน้อยมุสลิม เป็นประธานการประชุมในกัวลาลัมเปอร์ ผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งสองที่มาจาก พวโล ปีอาร์เอ็น ปีไอพีพี และ ผู้นำอาวุโสอื่นๆ จากกลุ่มผู้สี่ภักย์ ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท ส่งผู้ปฏิบัติงานระดับล่างร่วมสังเกตการณ์ แต่ไม่ร่วมโดยตรง

โอไอซีขอร้องให้ผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนมลายูปาตานีเหล่านี้ตั้งแนวร่วมทางการเมืองขึ้นมา ภายใต้ชื่อว่า สภาประชาชนสหรัฐปัตตานี (United Patani People Council – UPPC) หรือ ยูพีพีซี และโอไอซีสัญญาว่าจะช่วยประสานการหารือกับรัฐบาลไทยให้ ถ้ามีฝ่ายการเมืองแล้วทางโอไอซีจะต้องตั้งสภาประชาชนปัตตานีขึ้นมา เพื่อให้เป็นแหล่งมอบอาณัติจากประชาชนชาวมลายูในท้องถิ่นในการดำเนินการ นั้นไม่น่าจะมีปัญหาอะไรถ้าหากว่าสภาประชาชนปัตตานีจะทำหน้าที่เป็นเสมือนรัฐสภาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับองค์กรทางการเมืองคือ ยูพีพีซี⁴

ข้อเสนอของโอไอซีฟังดูหนักแน่นมาก แต่ผู้นำแบ่งแยกดินแดนไม่ได้

⁴ สัมภาษณ์ผู้นำแบ่งแยกดินแดนสองคนที่เข้าร่วมการประชุมโอไอซี ตุลาคม 2555 นอกจากนี้ ดอนปานทาน ยังได้ข้อมูลจากการทูตในกรุงเทพฯที่ไม่เปิดเผยนาม

ตั้งความหวังอะไรมากนัก เพราะว่าข้อเสนอนี้คล้ายกันกับที่โอไอซีเคยเสนอในอดีตแต่ไม่เคยเป็นจริงขึ้นมาได้ และในความเป็นจริงเมื่อข่าวการประชุมทั้งสองแห่งถูกเผยแพร่ออกไป กษัตริย์ ภิรมย์ รัฐมนตรีต่างประเทศในเวลานั้นก็รีบออกมาสกัดกั้นความคิดที่จะอนุญาตให้โอไอซีทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย มีการพูดประเด็นนี้กันอีกครั้งหนึ่งเมื่อผู้แทนโอไอซีนำโดย *ซาอิด คัสเซม เอล-มาซี* อดีตทูตอียิปต์ เดินทางมาเยือนประเทศไทยในเดือนพฤษภาคม 2555 ผู้แทนโอไอซีนี้นี้ก็เคยได้หยั่งเชิงเรื่องนี้อีกครั้งในการประชุมลับๆ กับผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนในตะวันออกกลาง แต่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ก็เหมือนกับรัฐบาลอภิสิทธิ์คือไม่ต้องการให้โอไอซีเข้ามาเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยปัญหาภาคใต้ ระหว่างการเยือนไทยทูตเอล-มาซี ประนามความรุนแรงต่อผู้บริสุทธิ์แต่คำพูดนั้นไม่ได้ไปไกลพอจะบอกว่าบรรดานักรบหรือขบวนการใดๆ ไม่มีความชอบธรรมที่จะจับอาวุธต่อต้านรัฐไทย

โดยทั่วไปแล้วไม่มีความสร้างสรรค์ในเชิงนโยบายอะไรที่ออกมาจากรัฐบาลอภิสิทธิ์ เขาใช้คำว่า “กระจายอำนาจ” แต่ต่อต้านแนวคิด “ปกครองตนเอง” ในภาคใต้ เขาพึ่งพิงข้าราชการในการนำความเปลี่ยนแปลง แต่รัฐบาลของก็รับมือกับปัญหาที่อ่อนไหวบางประการได้ดีกว่ารัฐบาลก่อนๆ ยกตัวอย่างการสังหารหมู่ที่มัตยิสโอปาแย ที่อำเภอเจาะไอร้อง นราธิวาส *อภิสิทธิ์* ไม่ด่วนขึ้นนิ้วไปยังนักรบจู่แฉ เพราะมีความเชื่อกันทั่วไปมือปืนคือหน่วยสังหารในกลไกรัฐนั่นเอง *สุทธิรักษ์ คงสุวรรณ* อดีตทหารพรานนายหนึ่งถูกตั้งข้อหาฆาตกรรมครั้งนี้แต่สุดท้ายก็ถูกปล่อยเพราะไม่มีพยานหลักฐานเอาผิดเขาได้⁵

⁵ World Report 2011:Thailand, Human Rights Watch. มกราคม 2554.

บทที่

V

รัฐบาลยิ่งลักษณ์

รัฐบาลของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
ขึ้นสู่อำนาจเมื่อกลางปี 2554 ด้วยคำ
สัญญาว่าจะนำสันติภาพสู่ภาคใต้ด้วย
เช่นกัน ยิ่งลักษณ์เสนอแนวคิดระหว่าง
การรณรงค์หาเสียงว่าจะให้สถานะเขต
ปกครองพิเศษแก่จังหวัดชายแดนใต้ ถ้า
หากว่าพรรคของเธอชนะการเลือกตั้ง
อย่างไรก็ตามพื้นที่ที่ได้รับเลือกตั้งเธอ
ก็กลับลำ ยังไม่เป็นที่แน่ชัดนักว่าทำไม
รัฐบาลยิ่งลักษณ์ถึงตระบัดสัตย์ บาง
คนเห็นว่าทหารคัดค้านความคิดใดๆ
ที่จะให้มีการปฏิรูปการปกครองในเขต
ภาคใต้เพราะกลัวว่ามันอาจจะกลายเป็น
ปัญหาความมั่นคง แต่บางคนเห็น
ว่าคนในพื้นที่ไม่สนใจแนวคิดนี้เท่าไร
เพราะพรรคเพื่อไทยของยิ่งลักษณ์ไม่ได้

รับเลือกตั้งเลยแม้แต่ที่นั่งเดียวในเขตจังหวัดชายแดนใต้ 11 ที่ตกได้กับพรรค ประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นฝ่ายค้านและอีก 1 ที่นั่งเป็นของพรรคมาตุภูมิของพลเอก สนธิ บุญรัตกสินอดีตผู้บัญชาการทหารบกที่ทำรัฐประหารในปี 2549 ขับไล่ พี่ชายยิ่งลักษณ์ออกจากอำนาจนั่นเอง แต่ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด การกลับคำ อย่างนั้นก็ไม่ได้ทำให้พรรคเพื่อไทยเสียหายในทางการเมืองแต่อย่างใด¹

สภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ผ่านแผน 5 ปีในตอนต้นปี 2555 ซึ่งเสนอ ให้มีการจัดตั้ง “เขตปลอดภัย” ซึ่งจะทำให้เป็นที่ซึ่งทั้งผู้ก่อความไม่สงบและ เจ้าหน้าที่ของรัฐมาพบกันได้โดยไม่เกิดเรื่องร้ายแรง แต่ก็ยังไม่มีการอธิบาย ให้ชัดเจนว่าเขตปลอดภัยนั้นจะเป็นอย่างไร และพื้นที่ใดบ้างที่จะกำหนดเป็น เขตปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตามมีบางส่วนขานรับแนวคิดนี้ แม้ว่าจะยังไม่มีใคร ปฏิบัติตามได้ก็ตาม เพราะมันเป็นแนวคิดที่มีความคลุมเครือตั้งแต่ต้น

ทวิ สอดส่องและความริเริ่มของทักษิณ

หลังจากที่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ขึ้นสู่อำนาจได้ไม่นาน ได้มีการโอนย้าย งานเจรจากับขบวนการแบ่งแยกดินแดนจากสภาความมั่นคงแห่งชาติ ไปให้ ทวี สอดส่อง เลขาธิการศูนย์อำนวยการองค์การบริหารจังหวัดชายแดน ภาคใต้ การทำเช่นนี้ถือเป็นการสิ้นสุดของกระบวนการสันติภาพเจเนีวาที่ สภาความมั่นคงแห่งชาติดำเนินการมาโดยตลอด ทวี เป็นข้าราชการที่ทักษิณ ไว้วางใจที่สุดคนหนึ่ง แต่ทวีก็ก็นับเหมือนคนอื่นๆ คือเขาติดต่อกับผู้นำขบวนการ แบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่า อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ของไทยที่ติดตามเรื่องนี้มา นาน และผู้นำขบวนการรุ่นเก่าที่ลี้ภัยคิดว่าแนวทางของทวีคงจะไม่ประสบความสำเร็จเพราะภูมิหลังในการทำงานในภูมิภาคนี้ของเขาเอง ประกอบกับ ว่าทางกองทัพไม่สู้จะสนับสนุนใครก็ตามที่ไม่ใช้ทหารให้มาควบคุมงานเจรจา

¹ “Deep South can expect nothing from the gov’t.” The Nation, 1 กันยายน 2554.

กับขบวนการแบ่งแยกดินแดน เพราะเป็นงานที่กองทัพทำมาโดยตลอดกระทั่ง สมัยรัฐบาลสุรยุทธ์

ภูมิหลังการทำงานของทวิหลังเหตุการณ์ปล้นปืน 4 มกราคม 2547 ทำให้หลายคนกระอักกระอ่วนใจ หลายคนยังคงไม่ลืมพฤติกรรมของเขาในการไล่ล่าผู้ต้องสงสัยว่าเป็นสมาชิกขบวนการก่อความไม่สงบ และบรรดาครูสอนศาสนา ยิ่งไปกว่านั้น ก็ทวีนีเองนั่นแหละที่เป็นคนออกหมายจับ สแปอิง บาซอร์ ที่หลายคนเห็นว่าน่าจะเป็นบุคคลสำคัญที่มีความหมายต่อสันติภาพ ในภาคใต้เพราะเป็นคนที่มีคนให้ความเคารพมาก (จะได้กล่าวถึงต่อไปใน ส่วนที่เกี่ยวกับสแปอิง บาซอร์ถัดไป) ทักษิณกล่าวหาสแปอิงว่าอยากจะเป็น ประธานาธิบดีของรัฐปัตตานี ปัญหาอีกอย่างหนึ่งทวีนั่นแหวดล้อมไปด้วยคนที่ กลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนไม่ไว้ใจ ในการดำเนินกระบวนการสันติภาพ ในคราวนี้ทวิปูทางให้ทักษิณเข้ามาเกี่ยวข้องกับภารกิจโดยตรง อดีตนายกรัฐมนตรี้ที่ถ้อยในต่างแดนคนนี้ได้พบกับผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดน 17 คนในเดือนมีนาคม 2555 ที่กัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย และทักษิณได้ขอรับรอง พวกเขาให้ช่วยยุติความขัดแย้งในภาคใต้เสียที ผู้ที่เข้าร่วมการประชุมนี้ เปิดเผยว่า ทักษิณได้แสดงความเสียใจต่อพวกเขาในการกระทำในอดีต ระหว่างที่มีอำนาจ แต่ไม่ได้ขอโทษ ในทางตรงกันข้ามทักษิณกลับโทษพวก ข้าราชการว่าให้ข้อมูลที่ผิดๆ แก่เขา การประชุมนี้ ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท ไม่ได้เข้าร่วมกันประชุม

สองสัปดาห์หลังจากประชุมลับในคราวนั้น นักรบจวแวมเพิ่ม การโจมตีหนัก เพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการประชุมนั้น ระเบิดรถยนต์ ในย่านธุรกิจของเมืองยะลาทำให้มีคนตายไป 13 คนบาดเจ็บอีกกว่า 100 คน มีระเบิดรถยนต์อีกครั้งหนึ่งที่บริเวณลานจอดรถยนต์ของโรงแรมแห่งหนึ่ง ในหาดใหญ่เป็นเหตุให้คนตายไปอีก 2 คน บาดเจ็บอีกจำนวนหนึ่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย การประชุมระหว่างทักษิณกับขบวนการ

แบ่งแยกดินแดนในเดือนมีนาคม 2555 ไม่ได้ผลอะไรออกมาเลย ทวีและพรรคเพื่อไทยกลับมาเริ่มต้นใหม่ คราวนี้เขาขอให้ผู้นำศาสนาและนักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวกลาง²

แรกที่เดียวขบวนการป็อาร์เอ็น โคออดเนท อธิบายว่าสาเหตุที่พวกเขาไม่ร่วมการประชุมเพราะไม่อาจจะให้อภัยต่อการกระทำของทักษิณในอดีตได้ แต่ต่อมายอมรับเหตุผลสำคัญที่ยังไม่สามารถเข้าร่วมการประชุมนั้นได้ เพราะจริงๆ แล้วก็ยังคงควบคุมันกรบจวไม่ได้ทั้งหมด และอีกอย่างหนึ่งยังคิดไม่ตกกับแนวทางการเมืองของตัวเองว่าจะไปไกลแค่ไหนหรือจะต่อรองอะไรกับฝ่ายไทยได้³ ฝ่ายไทยเองก็อยู่ในสภาพที่คล้ายๆ กัน

สมมติว่าทวีและกลุ่มของทักษิณสามารถที่จะตกลงกับขบวนการแบ่งแยกดินแดนได้ก็ไม่มีอะไรเป็นหลักประกันเลยว่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มลายูปาตานีจะมีอะไรเปลี่ยนแปลง เรื่องเล่าทำนองว่าแผ่นดินนี้ถูกยึดครองและเรียกร้องให้คนมลายูจับอาวุธขึ้นสู้ฝ่ายธรรมที่เข้าครองแผ่นดิน การเกิดขึ้นของขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นใหม่หลังจากเจียบหายไปชั่วทศวรรษหนึ่งนั้นเป็นข้อพิสูจน์ที่ดีว่าเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์แบบนี้ยังคงอยู่ เหมือนกับที่มันเคยเป็นในช่วงทศวรรษ 1960 เมื่อกลุ่มแบ่งแยกดินแดนรุ่นแรกได้ถือกำเนิดขึ้นมาต่อสู้กับฝ่ายความมั่นคงของรัฐไทย

ตามหาสมแป็ง บาซอร์

บางทีเรื่องตลกร้ายของความริเริ่มกระบวนการสันติภาพในภาคใต้ของไทยในช่วง 6 ปีที่ผ่านมาคือการตามหาผู้สร้างสันติภาพคนสำคัญคนหนึ่ง

---

² สัมภาษณ์ผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่ลี้ภัยในเดือนเมษายน 2555 ซึ่งมีส่วนร่วมในการประชุมกับทักษิณเดือนมีนาคม 2555 และสมาชิกขบวนการป็อาร์เอ็น โคออดเนท ผู้ซึ่งอธิบายว่าทำไมองค์กรของเขาไม่เข้าร่วม

³ เพิ่งอ้าง

สแปอิง บาซอร์ ประธานมูลนิธิธรรมวิทยา ซึ่งดูแลเครือข่ายโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามที่มีนักเรียนมากกว่า 10,000 คน ในเดือนธันวาคม 2547 รัฐบาลทักษิณกล่าวหาเขาว่าเป็นหัวหน้าขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นใหม่ การที่มีสมาชิกขบวนการแบ่งแยกดินแดนจำนวนมากจบการศึกษาจากโรงเรียนในเครือข่ายธรรมวิทยาทำให้สแปอิงตกเป็นเป้าหมายสำคัญ ปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามหาสแปอิงแต่ไม่ได้ต้องการจะจับเขาหากแต่อยากจะขอร้องให้ช่วยรับรองแผนสันติของพวกเขาหน้อยเท่านั้นเอง

การสนับสนุนของสแปอิงเป็นเรื่องสำคัญเพราะบรรดานักไกลเกลี่ยกระบวนการสันติภาพทุกคนตระหนักว่า แผนสันติภาพของพวกเขาจำเป็นต้องมีคนที่ยังคงมลายูและนักรบจู่แวงให้การเคารพนับถือเป็นผู้รับรอง ทั้งผู้นำขบวนการแบ่งแยกดินแดนรุ่นเก่า นักวิชาการ ชาวบ้าน ผู้นำศาสนาและผู้นำชุมชนต่างพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า สแปอิงนั้นเป็นเสมือนผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวมลายูในภาคใต้ ความขลังของสแปอิงนั้นก็เป็นเรื่องที่ถกเถียงกันได้อย่างเรื่อย ๆ แต่คุณธรรมของเขานั้นเป็นสิ่งที่มุสลิมมลายูให้การยอมรับนับถือมาก พูดแบบสำนวนของเจ้าหน้าที่ไทยคนหนึ่งที่อยู่จักเขาดีก็ต้องว่า “สแปอิงไม่ยอมก้มหัวให้คนไทย และนั่นทำให้หลายคน (ในฝ่ายไทย) รู้สึกอึดอัดกับเขามากทีเดียว” เพราะการสแปอิงไม่ยอมลงให้คนไทยง่าย ๆ นั้นทำให้เขากลายเป็นวีรบุรุษในสายตาคนมุสลิมมลายู โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่เลือดร้อนที่จับอาวุธต่อสู้กับฝ่ายไทย เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของไทยที่มีโอกาสได้อบรมสัมมนาเกี่ยวกับเด็กหนุ่มที่เชื่อว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะโดนพวกขบวนการมาล่อลวงเอาไปได้ต่างก็พูดว่าเด็กพวกนี้เชื่อฟังสแปอิงอย่างมาก แม้ว่าจะไม่ใช่เด็กที่จบจากโรงเรียนธรรมวิทยาหรือเคยพบเห็นตัวจริงของสแปอิงเลยก็ตาม แต่กว่าสแปอิงจะได้สถานะอย่างนั้นมากก็ไม่ใช่เรื่องง่าย มีต้นทุนไม่น้อยเพราะมันทำให้เขามีศัตรู โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขากลายเป็นสัญลักษณ์ของอัตลักษณ์และตำนานแห่งประวัติศาสตร์ซึ่งแตกต่างจากแบบที่รัฐสร้างขึ้นโดยสิ้นเชิง

ยิ่งฝ่ายรัฐไทยประนามเขาหรือทำให้เขากลายเป็นปีศาจมากเพียงใด สเปอิงก็ยิ่งดูขลังมากขึ้นเท่านั้น

นานวันเข้ามีเจ้าหน้าที่รัฐจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ที่เริ่มเชื่อว่าข้อกล่าวหาต่อสเปอิงนั้นไม่มีมูลความจริงและถูกเสกสรรปั้นแต่งขึ้น ถ้าสเปอิงจะต้องมาขึ้นศาลด้วยพยานหลักฐานที่ฝ่ายรัฐมี เชื่อมันได้ว่าเขาหลุดคดีไปได้ง่ายๆ แต่ด้วยความที่เขาต้องหลบซ่อนตัวนานถึง 6 ปีประกอบกับเจ้าหน้าที่สายอนุรักษ์นิยมก็ยังโหมตีเขาไม่หยุดไม่หย่อน เชื่อได้ว่าอดีตครูใหญ่คนนี้คงไม่ไว้วางใจกระบวนการยุติธรรมของไทยเป็นแน่ นี่คงเป็นสาเหตุหลักที่เขาไม่ยอมพบเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้แทนคนไหนๆ เลย

มีคำแนะนำหลายประการว่า ควรจะมีการถอนข้อกล่าวหาของสเปอิงหรือมีกระบวนการอะไรสักอย่างที่เหมาะสมสำหรับเขา เพื่อให้สถานะทางกฎหมายของเขามีความชัดเจนเสียที่ บรรดานักไกล่เกลี่ยสันติภาพจำนวนมากตามหาสเปอิงก็ด้วยเหตุผลนี้ พวกเขาเชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งในภาคใต้นั้นเป็นปัญหาเรื่องเชื้อชาติ มากกว่าจะเป็นปัญหาทางศาสนา ด้วยเหตุนี้มันคงจะดูฟังดูชอบด้วยเหตุผลมากกว่าถ้าหากว่าจะพูดคุยกับผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างเช่นสเปอิงมาช่วย แต่ทว่าสเปอิงอยู่ที่ไหนก็ยังเป็นปริศนาอยู่⁴

⁴ ดอน ปาทาน, “Spae-ing Basor and the Peace Process,” The Nation, 23 สิงหาคม 2011.

บทสรุป

สิ่งที่เรียกว่ากระบวนการสันติภาพนับแต่ปี 2548 ล้วนแล้วแต่คับแคบ และถ้าหากมองจากหลักปฏิบัติสากลแล้ว ไม่มีอะไรที่บ่งบอกได้เลยว่ารัฐไทยมีเจตจำนงค์ที่จะทำให้มันไปไกลกว่าการประชุมลับ อะไรก็ตามที่จะเป็นการยอมรับขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือความซับซ้อนใจของพวกเขาแล้วแต่เป็นสิ่งที่สาธารณชนของไทยไม่ยกย่องและอีกทั้งยังไม่มีเอกภาพในหมู่ผู้ดำเนินนโยบายและนักวางแผนด้วยว่าจะดำเนินการเรื่องนี้อย่างไร รัฐบาลยิ่งลักษณ์ดูเหมือนจะให้ความหวังว่าจะสามารถสร้างเอกภาพในหมู่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ และมีแผนที่จะทำให้สาธารณชนเข้าใจความขัดแย้งนี้

เธอเข้าใจดีว่าความคิดที่จะเจรจากับมลายูปาตานีนั้นไม่เป็นที่ชื่นชอบของสังคมไทยเท่าไรแต่ถ้าต้องการให้กระบวนการสันติภาพประสบความสำเร็จ รัฐบาลจะต้องทำให้ชาวพุทธส่วนใหญ่ของประเทศยอมรับให้ได้

ความขัดแย้งทางการเมืองที่ยืดเยื้อยาวนานระหว่างเสื้อเหลืองและเสื้อแดงในกรุงเทพฯ ก็ทำให้เกิดคำถามว่ากระบวนการสันติภาพถ้าหากว่าตกลงกันได้จริงแล้วมันจะอยู่รอดได้หรือถ้าหากเปลี่ยนรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตามความพยายามจะที่ผลักดันให้เกิดกระบวนการสันติภาพหรือการเจรจาที่มีความหมายก็ยังคงดำรงอยู่ตลอด มีภาคประชาสังคมและหน่วยงานของรัฐเริ่มเข้ามาแสวงหาหนทางที่จะสร้างสันติภาพถาวรกันมากขึ้นเรื่อยๆ จริงๆ แล้วความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคมก็ดีขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงสองปีที่ผ่านมา เพราะว่ามีจำนวนภาคประชาสังคมเข้ามาทำงานร่วมกับภาครัฐมากขึ้นเพื่อปูทางไปสู่สันติภาพ ผลลัพธ์ที่เป็นไปได้อย่างหนึ่งคือความสัมพันธ์อันนี้จะวิวัฒนาการไปสู่สิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญเรียกว่า “การไกล่เกลี่ยภายใน” กล่าวคือภาคประชาสังคมเป็นตัวเชื่อมการสานเสวนาระหว่างภาครัฐกับขบวนการแบ่งแยกดินแดน เรื่องนี้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ภาคประชาสังคมและภาครัฐเริ่มที่จะพูดว่ามีสัญญาณที่ดีว่าการเตรียมการสำหรับการสานเสวนาในฝ่ายไทยกำลังเดินไปถูกทางและทางการไทยก็เริ่มคิดและพูดเรื่องนี้ในทางการเมืองกันมากขึ้น

ในด้านหนึ่งขบวนการแบ่งแยกดินแดนอาจจะไม่อยู่ในอารมณ์ที่จะเจรจอะไรกับใครอย่างน้อยก็ในตอนนี้ สมาชิกของขบวนการรุ่นเก่าที่เข้ามาร่วมโต๊ะเจรจากับเจ้าหน้าที่ทางการไทยทั้งที่ลี้ंगाวิ โบเกอร์และ กัวลาลัมเปอร์ อาจจะยังไม่สามารถสร้างแนวทางการเมืองที่เห็นพ้องกันเองในหมู่พวกเขาได้ ยิ่งไม่ต้องพูดถึงพวกนักรบจู่แ้ว สมาชิกขบวนการรุ่นเก่าแก่งแย่งแข่งขันกันมากขึ้น ต่างก็อ้างว่า ปีอาร์เอ็น โคออดิเนท อยู่ข้างตัวด้วยกันทั้งนั้น แต่ความจริงคือฝ่ายบริหารของपीอาร์เอ็น โคออดิเนท ไม่เคยมาร่วมชุมนุม

กับพวกเขาเลย การเจรจาใดๆ คงจะยังไม่เกิดขึ้นตราบเท่าที่ ปิอาร์เอ็น โคออดิเนท ยังไม่สามารถควบคุมหรือบังคับบัญชานักกรบจูแวนได้ หรือจัดการกับเรื่องอาชญากรรมที่แฝงเข้ามาปนเปกกับขบวนการหรือสร้างสายการบังคับบัญชาระหว่างรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ได้

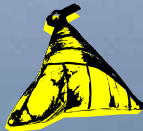
สำหรับพวกนักกรบจูแวน พวกเขาคงรอนจนกว่าพวกผู้นำรุ่นเก่าจะจัดระเบียบในบ้านตัวเองได้สำเร็จ จนกระทั่งสามารถสร้างแนวร่วมทางการเมืองขึ้นมาได้จริงๆ เพื่อที่จะเจรจาท่องกับทางการไทยได้ตรงๆ พวกเขาตระหนักดีกว่าชาติตัวกลางที่ปลอดผลประโยชน์และหลายคนก็บอกว่ากระบวนการสันติภาพคงเกิดขึ้นไม่ได้หากว่าฝ่ายไทยไม่เอาจริงเอาจ้งกับมัน

ในขณะที่มีความท้าทายที่จะสร้างกระบวนการสันติภาพที่น่าเชื่อถือ แต่บรรยากาศสำหรับการสานเสวนาดีขึ้นอย่างมากในช่วงสองปีที่ผ่านมา ถ้าบรรยากาศนี้สามารถแผ่ไปถึงสาธารณชนในวงกว้าง ส่งสัญญาณให้มุสลิมมลายูเห็นว่าประเทศไทยพร้อมจะยอมรับพวกเขาและรับรู้ถึงความคับข้องของพวกเขา ปิอาร์เอ็น โคออดิเนทอาจจะสามารถควบคุมบรรดานักกรบจูแวนได้อย่างเพียงพอและทำให้บรรดาผู้นำรุ่นเก่ามีเอกภาพกันได้ สำคัญที่สุดในการรักษาแรงผลักดันของการสานเสวนานี้ ทั้งสองฝ่ายจะต้องยึดกุมเป้าหมายระยะยาวและสันติภาพถาวรที่แท้จริงในภาคใต้เอาไว้ให้แน่นมัน

Special report

Negotiating a Peaceful Coexistence
between the Malays of Patani and the Thai State

Patani Forum

www.pataniforum.com

Contents

Executiv Summary	61
Introduction	67
I. Dr. Mahathir Mohammed and the Langkawi Process	75
Thaksin couldn't be bothered	77
All except the BRN-Coordinate	79
II. Surayud Administration: Trying to Turn a New Leaf	84
General Sonthi' Boonyaratglin	86
Reaching out to the old guards	87
III. Samak and Somchai Administrations	91
Samak's Aljazeera	94

IV. Abhisit: Banking on Good Intention	97
The Geneva Process	99
PULO infighting and more parting	100
OIC initiatives	102
V. Yingluck Administration	107
Thawee Sodsong and Taksin's Initiative	108
Looking for Spae-ing Basor	111
Conclusion	115

Executive Summary

Secret talks between Thai officials and the Patani Malay separatist leaders resurfaced amid a wave of insurgency in 2005, when then Prime Minister Thaksin Shinawatra dispatched his top military intelligence chief and the head of the National Security Council to Langkawi, Malaysia. There, Thai officials met with the same crop of separatist leaders who had spoken with the Thai military in the Middle East in the 1980s and 1990s, during the first wave of the insurgency. This report takes the readers back to late 2005, almost two years after the new generation of militants had established a solid foothold in the southernmost provinces of Thailand.

The report is divided into seven parts: the introduction, five sections organized according to the administrations elected or installed in Thailand since 2005, and the conclusion. In the introduction, a brief background to the conflict is provided as well as an overview of the factors that have inhibited the establishment of an official peace process between the Thai state and exiled separatist leaders to date. It then moves on to the first section and examines the Langkawi Process initiated under the Thaksin Shinawatra administration as well as how the protests against his administration affected the talks. Next, the Geneva Process initiated during the Surayud administration is examined, as are Surayud's personal efforts to reach out to the international community and the separatists. Indeed, of all the administra-

tions discussed in the report, Surayud's perhaps went furthest in attempting to lay the groundwork for a meaningful peace process in the Deep South. In the third section, the Bogor talks initiated and indifference endured during the proxy-Thaksin administrations of Samak Sundaravej and Somchai Wongsawat are discussed, as are the reasons any Thaksin -affiliated parties tend to meet with stiff resistance from the separatists. The following administration of Abhisit Vejjajiva, presented in section four, tried to revive some of the initiatives put forth by the Surayud government; but the effort failed to gain much traction because, as this report argues, the so-called Geneva Process was not able to get any buy in from the other separatist leaders. The final section of the report briefly examines the current Yingluck Shinawatra administration, who handed the job of dealing with the separatists to Thawee Sodsong, the secretary-general of the Southern Border Provinces Administration Center (SBPAC).

In the conclusion, the reasons both the Thai government and separatists have found it difficult to establish official peace talks are summarized. As the report discusses, late 2005 was a time when the leaders of the long standing separatist groups were trying to reinvent themselves as either mediators or representatives of the new generation of insurgents, often referred to as *juwae*, or fighter in local Malay dialect. The exiled leaders, sometimes referred to as the 'old guard', were counting on the fact that their contribution to the struggle for an independent Patani from the

late 1960s to early 1990s would guarantee them a seat at the negotiating table. But the hope of seeing the old guard evolve into a political front, with the juwae becoming their military wing, has not materialized, partly because the exiled leaders of these groups have no unity and partly because the juwae do not trust them: they have virtually nothing to show after decades of dealing with the Thais.

Besides the issues of disunity and distrust between the juwae and the old guard, criminalization of the movement is also preventing the most credible among these long standing groups, the Barisan Revolusi Nasional-Coordinate (BRN-Coordinate), from engaging with Thai officials and their representatives. Crime syndicates with an axe to grind with Thai security officials, and among themselves, have tapped into the younger juwae fighters to carry out violent attacks, including car bombs and hitting soft targets. The criminalization of the movement, in which militants sell their service to crime syndicates, has frustrated both Thai officials and the exiled separatist leaders, but they admitted there is not much they can do about it. According to a BRN-Coordinate operative, this problem is hampering his group's efforts to establish an effective command-and-control with the juwae. Until that happens, getting the BRN-Coordinate to any negotiating table will continue to be a pipe dream. The merit of this approach is still debatable but for the time being it appeared that this is strategy that the Thai state and successive governments have adopted.

Evolving the series of secret talks enacted since 2005 into an official peace process has also failed because the separatist leaders do not see any real commitment, much less unity, from the Thai side. As the report notes, Thailand's political instability has exacerbated this problem, and the prospect of the government coming to a unified position on the sticky issue of negotiations or talking to the enemies is still no where in sight. Still, the reports concludes on a high note, emphasizing that the atmosphere for dialogue has improved, with civil society organizations (CSO) engaging with Thai officials and laying the groundwork for more substantive talks. That the Thai side has welcomed these efforts is a positive sign, and sustained efforts by both sides may yet enable the BRN-Coordinate to consolidate the exiled separatist leaders into a unified political front and convince the juwae that it is in their interest to listen to and be influenced by them.

Negotiating a Peaceful Coexistence between the Malays of Patani and the Thai State

Insurgency and counter insurgency violence in Thailand's southernmost provinces of Pattani, Yala, Narathiwat and the four Malay-speaking districts of Songkhla province is a reality that the local residents have been living with since the 1960s, and the end is no where in sight. Following a lull in activity from the 1990s, Malay Muslim separatists resurfaced in late 2001; but it was not until a major arms heist in Narathiwat's Cho Ai Rong District on January 4, 2004 that the Thai government officially acknowledged their presence. Prior to the raid, the militants were largely dismissed by

officials as “sparrow bandits”, but the nature of the attack and the humiliation that followed meant that the Thai government could no longer deny the political underpinnings of the violence.

Bangkok’s hesitancy to acknowledge the political nature of the Deep South conflict publicly is reflected in the government’s official line that it is fighting against young militants in the south who have been taught a “distorted” history and have embraced “false” teachings of Islam. Yet this predominantly Buddhist state has never been able to explain what constitutes “correct Islam,” much less provided space to debate the correct history. The Malay-speaking region came under Siam’s direct rule just over a century ago, and according to Professor Thanet Aphornsuvan of the Thammasat University’s Faculty of Liberal Arts, competing histories between the two regions date back to the fourteenth century.¹ The state has never acknowledged the historical narrative, best exemplified in Ibrahim’s Syukri’s historical account of Patani-Malay history nor accepted the fact that culturally, the Deep South is very much a part of the Malay civilization.²

The Malays of Patani did not directly challenge Thailand’s sovereignty over the region until the mid-twentieth century,

---

¹ Thanet Aphornsuvan, *Rebellion in Southern Thailand: Contending Histories*, No. 37 (2007), East West Centre, Washington, 2007

² Ibrahim Syukri, *History of the Malay Kingdom of Patani*, translated by Connor Baily and John Miksic, Athens: Ohio, University Centre for International Studies, 1985 (Reproduced at http://www.geocities.ws/prawat_patani/introduction.htm)

when separatists claimed that Thailand's policy of assimilation had come at the expense of their cultural identity and

historical narrative.³ It is this grievance that continues to fuel the insurgency today, and which Bangkok is loathe to acknowledge. For the Thai government, past and present, any rejection of the state-constructed narrative—most aptly expressed in the national slogan, Nation, Religion, Monarchy—is considered a challenge to Thailand's nationhood; and successive governments tend to adopt a very nationalistic line publicly in their dealings with anything that it deems a challenge to the country's sovereignty, regardless if the Malays of Patani may be trying to preserve or assert their cultural identity and narrative.

While the state takes a very nationalistic tone in the public sphere, talks with separatist movements have continued, off-and-on, over the past three decades. In the 1980s, Thai military officials met with separatist leaders in Middle East countries that provided training and financial supports to the separatists. These activities came to a halt in the 1990s, after the armed wings of the first generation of separatists went under and returned to their villages or went into exile. By this time, too, support from

---

³ For further discussion on this, see Patrick Jory, *From Melayu Patani to Thai Muslim: The Spectre Of Ethnic Identity in Southern Thailand*, *South East Asia Research*, Vol. 15, Issue No. 2, 2007, pp. 255–279

Middle East countries to the separatist movements had dried up in the face of Thailand's diplomatic offensive; and in 1998, with the help of Muslim countries in ASEAN, Thailand applied and was granted Permanent Observer Status to the Organization of Islamic Cooperation (OIC). This was considered a bill of approval from the Muslim world over Thailand's treatment of its Thai Muslims, and, in a way, the OIC and neighboring Muslim countries that supported Thailand's bid to obtain the Observer Status took a leap of faith. They assumed that the absence of violence in the 1990s meant peace and the problem of Thailand's legitimacy in the Malay-speaking southernmost provinces had disappeared. In other words, they wrongly assumed that the Malays of Patani had come to terms with their place in the Thai state. But during this decade of quiet a new generation of militants was being groomed to take up where the previous generation had left off. The same old narrative that painted the Deep South as an occupied territory was employed to recruit and motivate the new generation of militants. It was never about Islam, but Thai authorities continue to employ the religious card to discredit the movement.

The new generation of militants are referred to as *juwae*—or resistance fighter in local Baso Jawi dialect (the Malay equivalent is “*pejuang*”)—a generic term that refers to a movement as opposed to any one particular separatist organization. Instead, they are organized into semi-independent cells that form part of a wide, diffuse network of fighters throughout the Malay-

speaking region of southern Thailand. Each cell leader controls an area about the size of a sub-district (tambon), and decisions to carry out attacks are often made at the local level. While the insurgents carry out coordinated attacks, the public, including the Thai authorities, often conflate coordination and simultaneity, thus receiving a misleading picture of the structure and scale of the security challenge in this restive region.

This confusion is compounded by the fact that, unlike the previous generation of separatist militants, the current movement is organic and has little institutional discipline; hence their tendency to hit “illegitimate targets”, such as schools, temples, monks, and teachers, particularly during the first few years after the new wave of insurgency violence surfaced. Leaders of the long-standing groups—the so called ‘old guard’, who chose to remain in exile rather than participate in the blanket amnesty policy for former militants in the late 1980s—have made concerted efforts, with some success, to stop these types of incidents by explaining to the juwae that it undermines their diplomatic work. The religious elements within the juwae network also agreed on this point. Yet the organic nature of the movement makes it virtually impossible to strictly enforce any understandings that may arise from such discourse. While hits on the mentioned targets have more or less ended, insurgents have stepped up high profile attacks, such as the series of car bombs that the region has witnessed over the course of

2012.⁴ The debate among the juwae at this juncture is centered the level of acceptable collateral damage and the desire to create psychological impact from these high profile attacks, e.g. the coordinated raising of flags on 31 August 2012, designed to embarrass the government, appeal to local Malay sympathies, and possibly a hint of humor. It should be noted that the movement, old and new generations, does not have a “political front” to confirm that these attacks were actually carried out by the juwae. So while it is widely believed that members of the old guard have regular dialogue with juwae leaders, the extent of influence they exercise over them remains an issue of much debate. Of the long-standing groups, it is said that the Barisan Revolusi Nasional-Coordinate (BRN-Coordinate) has the best working

---

⁴ The uptick in military operations in 2007 led to a decrease in violent incidents, but the casualty rate remain unchanged (Deep South Watch/2011); the current patterns of violence reflect the adaptive nature of insurgent groups, e.g. Ma-Yor, Pattani operation on 28 July 2012.

relations with juwae leaders.⁵ But such view is not shared by most Thai government security officials and some experts who believe the juwae and the BRN-Coordinate have a shared command.⁶ In fact, Thai intelligence officials have consistently relied on a chart that links the local cells to the ruling council of the exiled separatist movement when drafting security policies.⁷ Yet findings by the Patani Forum suggest that while dialogue between militants leaders and the exiled leaders occurs, there is little evidence of a shared command, much less consensus around who among the old guard are the true leaders of such a council. What intelligence officials have overlooked are the gaps—trust and operational—that exist at every link in the tenuously drawn chain of command.

---

⁵ See Human Rights Watch reports: No One Is Safe: Insurgent Attacks on Civilians in Thailand's Southern Border Provinces, 2007 (see: <http://www.hrw.org/reports/2007/08/27/no-one-safe-0>); and 'Targets of Both Sides': Violence against Students, Teachers, and Schools in Thailand's Southern Border Provinces, September 2010 report, p 81 (see: <http://www.hrw.org/reports/2010/09/20/targets-both-sides>).

⁶ Conversation with Thai intelligence and security officials over the years, since 2005, often points to this claim.

⁷ Based on interviews conducted by Patani Forum outside of Thailand between Nov. 2011-Oct. 2012, exiled BRN leaders and other old guards said the Juwae organizational chart was designed shortly after the previous generation of fighters put down their arms. The aim was to see a new generation of armed wing working somewhat independently but only a handful of cell leaders reporting and linking up with the old guards, namely the BRN-Coordinate leadership.

Dr. Mahathir Mohammed and the Langkawi Process

In late 2005 former Malaysian Prime Minister Dr. Mahathir Mohammed, with a green-light from the Thai government, initiated the so-called Langkawi Process, in which leaders from the exiled separatist groups were invited to a series of discussions to nail out a set of recommendations for a peace process with the Thai government. Senior Thai officials from the military and the National Security Council would join in on the discussion afterwards. According to Shazryl Eskay Abdullah, honorary consul at the Royal Thai Consulate in Langkawi who helped facilitate the meetings, both

sides had reached a “certain level of comfort” that could pave the way for a more meaningful peace Process. Eskay emphasized that the Langkawi Process was not a “formal negotiation” but “an attempt to identify common ground between the two sides and designed to reconcile differences.” He believed Bangkok at the time took the talks seriously, as evidenced by the Thaksin administration sending then Armed Forces Security Centre Chief Lt-General Vaipot Srinuan and National Security Council Chief General Winai Pathiyakul to the meetings. Beside Eskay, former Malaysian Police Chief Tan Sri Norian Mai was brought in to help facilitate the process.

Representatives in attendance from the exiled groups included Mohammed Bin Abdul Rahman, president of Gerakan Mujahideen Islam Pattani (GMIP); Razi Bin Hassan, vice president of the Patani United Liberation Organization (PULO); Abdulah Bin Ismail, president of Barisan Revolusi Nasional-Congress (BRN); Abdullah Bin Idris, vice president of BRN and Wan Kadir Che Man former president of the now-defunct BERSATU. Absent from the Langkawi Process was a representative from the BRN-Coordinate, although a few low ranking members were allowed to attend in a personal capacity. Eskay worked closely with former head of the Malaysian Royal Police, Tan Sri Norian Mai. They carried out these meetings with the separatist leaders knowledge of the Malaysian government, but without the participation of Malaysian officials.

The process discussed a wide range of issues including

Malay identity, social mobility, use of Malay as a working language, amnesty, education and economic development. The plan drafted by participants acknowledged Thai sovereignty while calling for greater political and economic space so that Malays in the Deep South could map out their own future. It also included a list of topics for further discussion. In February 2006, the Joint Peace and Development Plan for Southern Thailand was handed to the Thaksin administration by former Thai Prime Minister Anand Panyarachun, who visited Kuala Lumpur to receive the recommendations from the participants.¹

Thaksin could't be bothered

Thaksin did not take action on the recommendations. While the Malaysian facilitators were confused at the time as to why the Thaksin administration did not build on the recommendations, in hindsight, it became clear that Thaksin was too busy contemplating how to deal with a political confrontation brewing by the so-called Yellow Shirts led by his one-time ally Sondhi Limthongkul. Consequently, RTG focus shifted to the proxy battles between the coloured shirt movement and the conflict in the south took a backseat.

The Malaysian mediators were not the only ones disappointed by Thaksin's attitude towards their mediation work; so too were participants from the separatist movements.

---

¹ Don Pathan, "Talk vital to restore peace in the South," *The Nation*, November 27, 2006.

Some quietly admitted that they had not had much choice but to attend, and added that they were told what they were going to get, not asked what they wanted to see. Other participants stated that the process was poorly carried out, noting that at secret meetings, the organizers required participants to wear nametags with their pictures on it. Moreover, it eventually became clear that policy makers in Thaksin's inner circle did not give the process much credence. As early as September 2005, amid a war of words concerning 131 refugees who had fled to Malaysia from southern Thailand, then Defense Minister Thammarak Issarangkura na Ayudhya accused Malaysia of permitting "trouble makers" from southern Thailand to gather on the island of Langkawi, and suggested that Dr. Mahathir was using the process to orchestrate the Deep South conflict.²

Those were harsh words from Thaksin's Cabinet given that it was his administration that had permitted its top

---

² "Malaysia row may backfire," *The Nation*, September 16, 2005.

intelligence and security officers to take part in the discussion. Thailand, it seems, was just as disunited seven years ago as it is today when it comes to the very idea of talking to the separatists.

All except BRN-Coordinate

In hindsight, the Langkawi Process was a leap of faith. The process was hoping that these long standing separatist movements could influence the juwae on the ground and eventually bring them, as well as the BRN-Coordinate, on board. Mahathir hoped the exiled leaders could help convince the new generation of militants “how far they can go, what they can get, and to accept that there are things they can change and things they cannot change.” He admitted , however, that there would always be “young leaders and extreme leaders on the fringes” who refused to sign up to these ideas. Although Mahathir did not single out the BRN-Coordinate, it was understood that he was referring to this particular group, whom he believed was unwilling to compromise on the issue of a separate state. Today, the BRN-Coordinate, which, again, is said to have the best working relationship with the juwae on the ground compared to other long standing groups, continues to sit out of meetings; however, it is not necessarily because they are unwilling to compromise on the issue of independence. BRN-Coordinate leaders are interested in the idea of a peace process, but the group is not prepared to enter into a formal

or informal peace process until they have adequate control of the juwae cells on the ground. Nor do they find it prudent to participate in any peace process before there is real commitment from the Thai side.³

Leaders of other long standing separatist groups admit that their ability to influence the course of the conflict on the ground is extremely limited when compared to the BRN-Coordinate, which was started by Islamic religious leader Abdul Karim Hassan (the head of a traditional Islamic boarding school, or pondok, in Narathiwat's Rueso district). BRN-Coordinate has its roots in the Deep South's rural areas and is deemed to be much closer to ordinary villagers when compared to other groups such as the Barisan Islam Pembangunan Pattani (BIPP) of Wan Kadir Che Man and the Patani United Liberation Organization (PULO), which was founded by Tengku Biro Kotanila, a descendent a Patani Malay royal family. Without BRN-Coordinate participation, it was clear that a peace process would not move forward in any meaningful way. The same remains true today.

---

³ Series of interviews by analyst security analyst, Don Pathan, in 2005 with a BRN-Coordinate leader whose group sat out of the Langkawi Process, and leaders of longstanding separatist movement who attended the meetings.

Surayud Administration: Trying to Turn a New Leaf

Surayud Chulanont, who was appointed by the military generals behind the September 2006 coup that ousted Thaksin Shinawatra from power, was given the top job to help restore Thailand's tarnished image and bring peace to the Deep South. In fact, Thaksin's handling of the conflict in the region was one of the excuses employed by the coup plotters, led by then army chief General Sonthi Boonyaratglin, to justify ousting the premier from power. But Surayud made it clear from the beginning that he was serious about peace in this highly contested region and in some ways

broke rank with the coup plotters by trying to pave a way for future negotiation with the separatists. Foremost among these efforts was his public apology for the 2004 Tak Bai massacre, in which more than 85 people died at the hands of government authorities during and after a demonstration in Tak Bai, Narathiwat, and for any atrocities committed against the Malays of Southern Thailand by the government. In an emotional plea, Surayud told a packed room of local residents: “I have come here to apologize to you on behalf of the previous government and on behalf of this government. What happened in the past was mostly the fault of the state...We must look for ways to work together. I have come here today to extend my hand to you and to tell you that I was wrong. I have come to apologize.”

Surayud’s remarks were greeted by a huge round of applause for what was seen as a long-overdue apology.¹

Surayud did not continue with the Langkawi Process, but he did open up opportunities for more participation from non-military personnel and members of the international community to work with Thai authorities in finding a solution to the Deep South conflict. His Executive Order 206/2549 acknowledged the ethno-nationalist nature of the conflict and called for non-military means to end the conflict once and for all. The green-light was given to relevant Thai government agencies to talk to international and local non-governmental

¹ Pathan, “PREMIER’S FIRST BORDER TOUR: Surayud apologizes for govt’s abuses in South,” *The Nation*, November 3, 2006.

organizations, academic outlets foreign governments and professional mediators. During a visit to Yala in May 2007, Surayud thanked the international community, including the UN and Malaysian government, for their assistance in encouraging and facilitating dialogues with the separatist leaders. He repeated the same statement two months later in a public address to the nation.

The non-military agency that was thrust to the forefront of the Thailand's quest to explore peace processes during the Surayud administration was the National Security Council (NSC). Then NSC Deputy Secretary-General Somkiat Boonchu was put in charge of this daunting task. And although NSC chief General Winai had taken part in the Langkawi Process, Somkiat's role in the peace process marked the first meaningful shift from the Army to a civilian-led initiative. In other words, the Army would no longer have a monopoly over direct dealing with the Malay Muslim separatists.

While Surayud opened up doors for more progressive thinking, Thai bureaucrats did not display any real innovative or creative thinking, particularly initiatives that would demonstrated that Thai state understands that the Malays of Patani embraces a different set of narrative from the one constructed by the Thai State. These initiatives could come in the form of naming roads, towns, and cities, building Malay cultural

museum that reflect the local narrative.² But the Thai general public continued to be indifferent to the historical grievances of the Malays of Patani, and the calls by academics and experts about the need to rethink Thailand's concept of statehood fell on deaf ears. Even in the wake of the Tak Bai massacre, there was no outpour of sympathy from the public, and neither the public nor the bureaucrats knew what to make off Surayud's public apology. Such indifference is not terribly surprising given that the vast majority of the Thai people cannot relate to the Malays' historical grievances; the Malays of Patani do not share the same historical narrative as the rest of the people in Thailand, and their narrative is certainly not a central focus of the Thai educational system. On top of this, the juwae's and military's actions in the region worked against Surayud's diplomatic efforts.

General Sonthi Boonyaratglin

While Surayud's apology was welcomed by the residents of the Malay-speaking south, the militants on the ground did not reciprocate. Insurgency-related violence continued unabated, and 2007 saw over one hundred public schools come under arson attacks by insurgents. General Sonthi responded to the militants' indifference to Surayud's gesture with massive troop

---

² Separatist leaders and militants, in interviews, often point to these initiatives as examples as to how the Thai State could demonstrate their understanding of the cultural and historical differences between the state and Patani.

mobilization. He also permitted the Army to round up young men deemed sympathetic to the insurgents and sent them to “job training” sites in military camps in the upper south. Citing the controversial Emergency Law, the Fourth Army Area rounded up nearly 400 young Malay Muslim men deemed susceptible to recruitment by separatists in August 2007. Two months later, a Thai court intervened and ordered the Fourth Army to lift its executive order, but many of the young men were afraid to return home for fear that they would be arrested on charges of violating the Army’s initial order. Many took refuge in a central mosque in Surat Thani and nearby provinces. In spite of the fact that Surayud’s policy towards the Deep South was deemed progressive and welcomed by many quarters, particularly the international community, these controversial initiatives from the Army—the ‘job training’ and the troop surge—drove the wedge between the region and the Thai state even deeper.³

Reaching out to the old guards

Surayud also made concerted efforts to reach out to the long standing Patani Malay separatist groups on his own. In December 2007, towards the end of his term, he held a se-

---

³ See: Don Pathan and Joseph Chinyong Liow, *Confronting ghosts: Thailand’s Shapeless Southern Insurgency*, Lowy Institute Paper 30, Lowy Institute for International Policy, 2010, pp. 58-59; and Pathan, “No progress in checking unrest,” *The Nation*, December 29, 2007.

cret meeting with senior PULO members during a stop over in Bahrain. Surayud met with Kasturi Mahkota, a Sweden-based senior PULO leader who has, since November 2011, identified himself as the president of the organization. (PULO, since the passing of its founder Tonku Bira in 2009, has not been able to unite. Today, there are at least three different exiled figures who proclaim themselves to be president of the organization.) The meeting was facilitated by a European NGO, and it was hoped that the meeting, along with other initiatives laid down by Surayud, would help pave the way for future peace talks or a meaningful process. This was, unfortunately, not the case, as Bangkok's interest in the Deep South took a nose dive during the next two proxy Thaksin administrations—Samak Sundaravej (Jan-Sept 2008) and Somchai Wongsawat (Sept-Dec 2008)—with anti-Thaksin protests consuming much needed political energy in the region.

Chapter

III

Samak and Somchai Administrations

The Bogor talks were meant to be a secret gathering between a group of 16 separatist leaders and Thai government representatives, led by a retired general—former Fourth Army commander General Kwanchart Klaharn. The event was facilitated by then Indonesian Vice President Jusuf Kalla. No one was exactly sure what was on Bangkok’s mind when Prime Minister Somchai Wongsawat’s administration dispatched Kwanchart to Bogor to meet with the exiled leaders, most of whom were from the now-defunct Bersatu working group. It was reported that Somchai’s predecessor,

Prime Minister Samak Sundaravej, had written to Indonesian President Susilo Bambang Yudhoyono asking for help in resolving the conflict. It seems Samak's letter became the basis for the Bogor initiative.

Neither the Thai Foreign Ministry nor the Thai ambassador to Jakarta were briefed about the Bogor meeting until the day after it occurred. However, while the Thai ambassador was kept out of the process, both the Thai military attache to Jakarta and the Indonesian ambassador to Thailand, M. Hatta (a Golkar politician close to Kalla), were present. The Thai representatives also met with President Yudhoyono as a gesture of support for the peace talks. It is not clear why Thailand's Government House kept its Foreign Ministry in the dark about the event.

The four exile groups represented at Bogor were BRN, GMIP, BIPP and Shamsuddin Khan's faction of PULO. The meeting was led by Wan Ahmad bin Wan Yusof of GMIP, and the main negotiators were Wahyuddin Mohammad, Sa'adul Maliki, Bachtiar Che Teh (all BIPP) and Mr Mohammad Fatah Abdul Aziz. It was not clear why Wan Kadir Che Man, the leader of the BIPP and former leader of Bersatu, did not attend the meeting. Sources from the separatist movements living in exile said Wan Kadir did not think either side—Thailand and Indonesia—was serious about committing themselves to any meaningful peace process. Judging from the reactions from all camps, his assumption was correct.

When the Indonesia press learned about the secret meeting, Kalla did not see anything wrong with taking advantage of the photo-ops. The man who fancied himself as a peacemaker for his role in bringing an end to sectarian violence in Indonesia's Maluku, as well as taking up the leading role in the 2005 Aceh peace agreement, probably thought southern Thailand was an easy catch; and he welcomed coverage of the event, announcing that participants had drafted a six-point agreement and set a date for future talks. That was when Thai army chief General Anupong Paochinda decided to slam the door shut on the initiative once and for all by stating that Kwanchart went to Bogor in a private capacity.¹

Kalla might have stood a chance of seeing his process last more than a day if he and the Indonesian advisors had known

---

¹ John McBeth, "Wrong People To Talk Peace With," *The Straits Times* (Singapore), September 27, 2008.

a little more about the nature of the conflict as well as the Thai government's attitude about internationalizing the issue. Obviously Kalla was not aware that the Thai government has never liked the idea of its meetings with the Patani Malay Muslim separatists to enter the public sphere. Today, five years after the Bogor talks, Kalla is still telling Thai and foreign visitors privately that he can bring peace to southern Thailand if the Thai government would just give him the mandate to mediate a peace process.

In the end, the Bogor gathering was nothing less than a diplomatic disaster. It seems Bangkok was willing to experiment with Kalla's initiative to see where it led, but was not willing to commit itself to any formal peace process. Once news of it reached the public sphere, the government turned their back on it. Even before Samak reached out to Yudhoyono, Thailand's NSC was working with a PULO faction under the leadership of Kasturi Mahkota trying to put together the so-called Geneva Process. It was not clear if Samak did not take the NSC initiative seriously or if he was keeping Thailand's options open with the use of Kalla. But judging from the manner of how Bangkok reacted to news about the Bogor meeting, it is clear that Thailand was not serious about committing itself to a peace process, regardless of who mediated.

Samak on Al Jazeera

While some credit can be given to the Samak administration for reaching out to Indonesia, his term in office were marred by an ignorant statement over the Tak Bai massacre. In an interview with Al Jazeera, Samak was dismissive of the fact that at least 78 victims died from suffocation because the authorities had stacked them one on top of the other. He claimed that the victims were weak from fasting during Ramandan, and that they fell on top of each other and died. His insensitivity opened the door for the opposition Democrat Party to attack the government. Former Democrat Party leaders Chuan Leekpai described Samak's statement as "ignorant" and attacked the government on the Parliament floor. Chuan also suggested that Samak may have made the statement on purpose.²

It should be noted that the political parties affiliated with Thaksin lost their prominence in the Malay-speaking South after the Tak Bai tragedy. From the general election in early 2005 to the one in 2011, political parties affiliated with Thaksin have not won a seat in any of the constituencies in the Deep South. The Tak Bai incident was the turning point for the local Malay Muslims. The massacre took its toll on any future peace initiative launched by Thaksin's affiliates.³

---

² Samak's remark greatly damaged the political capital of Thaksin's camp in the Deep South and the voters in the region continue to shun politicians associated with the fugitive premier.

³ Kittipong Thavevong, "Chuan slams PM for 'ignorant' comments over Tak Bai deaths," *The Nation*, June 26, 2008.

Abhisit: Banking on Good Intention

By 2007, a proliferation of “peace processes” had emerged, with various Thai government and non-governmental agencies looking to get into the game of peace. From the Southern Border Provinces Administration Center (SBPAC) to senior Army officers, the NSC, the police, retired and active military generals, academic institutions, foreign and local NGOs, as well as the Organization of Islamic Cooperation (OIC), all were looking for separatist groups with whom to talk or for whom they could serve as the mediator with the Thai government. All these institutions and outlets were extremely

territorial and none of the players wanted to work together. Moreover, rivalries among the long-standing separatist groups made it even harder to bring all stakeholders to the same table. All claimed to have the mandate to speak on behalf of the Malays of Patani, but few people in the Deep South even knew what these so-called leaders looked like. Finding a credible partner, it seems, had become a major challenge for the Thai state and potential mediators.

Since no Thai government has ever been comfortable with the term “negotiation,” academics, some of whom work secretly on these initiatives, came up with the term “peace dialogue” during the Abhisit administration. This was also intended to expand the base of participation to include civil society and key community leaders—Buddhists and Muslims—from the three southernmost provinces. The idea was to strengthen the legitimacy and acceptance of the process among stakeholders. Yet the buy-in from local leaders was extremely limited. Some members of civil society said they would like to help, but questioned whether Thailand was committed to a peace process that would be a hard sell to the Buddhist majority and to the hardliners in the government and the military. Others pointed out that the proliferation of peace processes had exacerbated disunity among government agencies, and that no one seemed to know to which agency to turn. These local leaders did not believe the government’s good intentions were

enough; instead, they wanted guarantees that their participation would not be exploited by any stakeholders playing the role of spoiler for their own political gain.¹

In light of these challenges, the logic behind the Abhisit administrations efforts, and many of the peace initiatives that have surfaced since 2005, was that any peace initiative should start small, with the hope that other stakeholders and separatist groups would eventually join the process. If the Thai authorities could not get the juwae to the table, they were satisfied with getting somebody who could act as a go-between.²

The Geneva Process

Almost immediately after taking over the government, the Abhisit administration tried to pick up from where the Surayud administration had left off. The prime minister gave the green light to NSC to continue their work with the Kasturi Mahkota faction of PULO that they had been in contact with since 2006. The initiative was often referred to as the Geneva Process because it was assisted by a foreign organization based out of the eponymous European city. A secret team of experts led by the then NSC deputy secretary-general Somkiat Boonchu was reconvened to explore ways to bring in members of the civil

---

¹ Pathan, "Split in Pulo could hurt peace process with Thai government," *The Nation*, November 21, 2011.

² Interviews with Thai officials working on the various peace initiatives, from the Langawi Process to the Geneva Process.

society as “partners for peace.” But while Abhisit was willing to give the so-called Geneva Process some breathing space to produce some meaningful results, many government agencies and ministries were less than thrilled with the idea of talking to the enemies.

In mid-2010, Kasturi’s PULO faction wanted to convince Thailand and the international community that they had command-and-control on the ground. They announced that they had implemented a four-week unilateral ceasefire in three districts of Narathiwat. According to the movement, PULO had instructed its operatives on the ground to cease all “organized attacks” for four weeks, from mid-June to mid-July 2010. The group acknowledged one violation during that period, which came in the form of a roadside bombing of a police vehicle, but it was dismissive of ten shooting incidents in the three Narathiwat districts, which the Thai military officials on the ground said were insurgency-related. Refusing to give Kasturi’s PULO a slight credit for the unilateral initiative, Thai authorities dismissed the unilateral ceasefire as a public relations stunt.³

PULO infighting and more parting

Thailand’s attitude to the announcement of unilateral ceasefire by Kasturi’s PULO faction was a set back for the Geneva Process. But an even bigger set back came the

---

³ “It’s time to talk face-to-face with southern rebels,” The Nation, July 16, 2010.

following year, in October 2011, when Kasturi's PULO broke up, resulting in more splinter groups. Noor Abdulrahman (also known as Abae Kamae) and Kasturi went on separate ways in a bitter split. Kasturi, the key person behind the dealing with the NSC since 2006, accused Abae Kamae of abusing his power, and was subsequently removed from his presidential post by the PULO Congress. Abae Kamae, on the other hand, maintained that it was he who dismissed Kasturi for his refusal to work with others and insisted that he still had the mandate from the PULO Congress that voted him as their president at the 2009 congress in Syria. Abae Kamae immediately named Lukman Bin Lima, a long-time senior figure in the exiled community, as the vice president of the movement.

The third self-proclaimed president of PULO is Samsudine Khan, also known as Abu Yasir Fikri. In July 2009, Khan formed an alliance with another separatist group, GMIP of Jehku Mae Kuteh, also known as Doramae Puteh. Like other standing movements, PULO leaders claimed to have BRN-Coordinate on their side. Everybody, it seemed, claimed to have the cooperation of BRN-Coordinate. And like PULO, there were many factions who claimed to be genuine members of the BRN-Coordinate. Three decades ago, these self-proclaimed BRN-Coordinate members were part of the same organization with one identifiable leader. Today, these individuals are using the same organization name but claiming exclusivity as they align themselves with other

stakeholders and long standing groups in their attempt to represent the Malays of Patani at the negotiating table.

PULO as a movement has been going through some trying times ever since the death of its founder, Tengku Bira Kotanila, in 2008. Since 2006, the movement had been fine-tuning its position on various issues, such as endorsing a peace process, support for the use of military means for political settlement and upholding the principle of self-determination. But becoming a mainstream political force is easier said than done. The group, particularly the faction allied with Kasturi, made some headway during the Surayud administration in terms of obtaining recognition. But internal bickering within the PULO community, as well as the unwillingness to unite other long standing separatist groups into one political umbrella, has hampered any move to push through a meaningful and sustainable peace initiative.

OIC initiatives

From September 30 to October 1, 2010, the OIC organized simultaneous meetings with Patani Malay exiled leaders in Kuala Lumpur and Jeddah, Saudi Arabia. OIC secretary-general Dr. Ekmeleddin Ihsanoglu chaired the meeting in Jeddah while Dr. Talal A Daous, the organization's director for the Muslim Minorities and Communities group, chaired the gathering in Kuala Lumpur. Participants of the gathering at the two cities included all the factions of PULO, BRN, BIPP and others senior leaders from the

exiled community. The BRN-Coordinate also sent a low ranking member to observe but not to engage directly.

The OIC urged the Patani Malay separatist leaders to form a political front, to be known as the United Patani People Council (UPPC) and vowed to help the separatists set up a dialogue process with the Thai government. With the political front in place, the OIC stressed that the Patani People Congress (PCC) would be created, with the goal of obtaining a mandate from the Muslims of Patani on how to move forward. It was not stipulated if the PCC would serve as a parliament, with the entity primarily serving as way to give legitimacy to the UPPC.⁴

While the OIC proposal sounded bold, participants at the two-day meetings cautioned against any great expectations, saying similar initiatives by the OIC in the past had failed to take off. And in fact, when news of the two-day meetings became public, then foreign minister Kasit Piromya was quick to pour cold water on the idea of permitting the OIC to serve as a mediator in the conflict. The issue was raised again, quietly, during a visit to Thailand in May 2012 by an OIC delegation led by former Egyptian ambassador, Sayed Kassem El-Masry. Prior to his visit, the envoy had held a secret meeting with Patani Malay separatist leaders in the Middle East to sound them out. But the government of Yingluck Shinawatra, like the Abhisit administration,

---

⁴ Pathan interviewed in October 2012 two leaders from two separatist movements who took part in the OIC-sponsored meetings. Separately, almost exact information from a Bangkok-based diplomat was provided to Pathan on condition of anonymity.

decided against OIC mediation. During his visit, El-Masry condemned violence against innocent people, but did not go as far as stating that the movements, and the militants on the ground, did not have legitimate grievances for which to take up arms against the Thai state.

Overall no creative policies came out of the Abhisit administration. While he touted the word “decentralization” as opposed to “autonomy” for the region, he heavily relied on bureaucrats to push for change. Nevertheless, the administration’s handling of some of the tragedies that surfaced on the ground was more sensible than previous ones. In the aftermath of the Ai Bayae massacre, for example, when a mosque full of people attending the evening prayer in Narathiwat’s Joh Ai Rong Prime were gunned down, Minister Abhisit never blamed the juwae. It was strongly believed that the gunmen were members of a death squad working for rogue officers in the region, and a former Paramilitary Ranger was charged with leading the gunmen. Suthirak Kongsuwan was charged with the crime and was immediately released due, according to authorities, to lack of evidence.⁵

---

⁵ World Report 2011: Thailand, Human Rights Watch, January 2011.

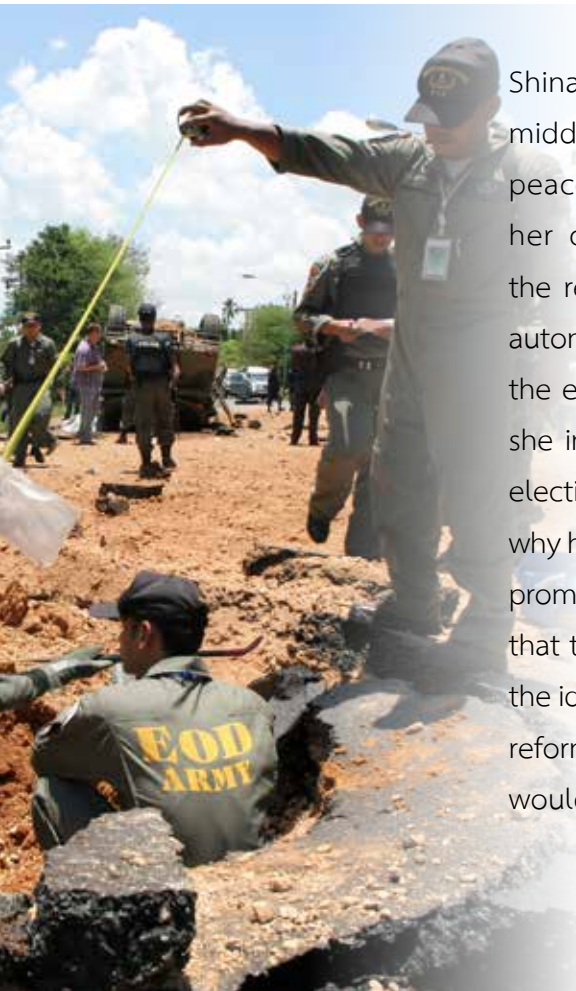

Yingluck Administration

The government of Yingluck Shinawatra came into power in the middle of 2011 promising to bring peace to the Deep South. During her campaign, she proposed that the region would be granted special autonomy status should her party win the election. However, upon winning she immediately backtracked on her election pledge. It is not clear as to why her administration reneged on the promise. One reading of her decision is that the military was dead set against the idea of granting any administrative reform to the region for fear that it would undermine national security.

Another reading is that the reforms were deemed unpopular as the party did not win a single seat in the region. Eleven seats went to the opposition Democrat Party and one went to Mathubhum Party of retired General Sonthi Boonyaratglin, the plotter of the 2006 coup that ousted Yingluck's brother from power. Regardless of the reason, it was clear that going back on promises made to the Malays of the Deep South would not cost the Pheu Thai Party any real political capital.¹

In the public sphere, the NSC launched its five-year plan in early 2012 in which they called for a “safe zone” that would permit the insurgents and Thai government officials to meet without repercussion. It was never spelled out as to what such a zone constituted or which specific location where the discussion would take place. Nevertheless, the idea was floated and a few quarters welcomed it, although no one has since actually take up this suggestion, which was somewhat vague in the first place.

Thawee Sodsong and Thaksin's Initiative

Not long after the Yingluck government came into power, the task of negotiating with the separatists was taken away from the NSC and given to Thawee Sodsong, the secretary-general of the SBPAC. The move essentially ended the NSC's Geneva Process. Thawee is one of Thaksin's most trusted bureaucrats

---

¹ “Deep South can expect nothing from the govt,” *The Nation*, September 1, 2011.

and like others before him, Thawee reached out to the exiled leaders of the old guard. However, a number of Thai officials who have observed the conflict for years, as well as the exiled separatist leaders, think Thawee's approach will not work because of his past dealings in the region. Compounding this, the Army is still not supportive of the idea that nonmilitary personnel take charge of negotiating with the separatists, a task that the army dominated until the Surayud administration.

Thawee's past deeds rubbed a number of people the wrong way when he was sent to the Deep South shortly after the January 4, 2004 raid on an army outpost in the south. Many have yet to forgive the manner in which he launched a crackdown on suspected insurgents and Islamic teachers. Moreover, it was he who issued the arrest warrant for Sapae-ing Basor, who is seen by many as the key to peace in the south because of the respect he commands in his community (see section on Sapae-ing Bason below). Thaksin had accused Sapae-ing of wanting to be president of a liberated Patani. Another problem for Thawee is that he has surrounded himself with men that the separatists do not trust. In his handling of the peace process, Thawee paved the way for Thaksin's direct participation in talks. In March 2012, the fugitive premiere met with a group of about 17 Patani Malay separatist leaders in Kuala Lumpur, Malaysia and asked them to help end the conflict. According to participants at the meeting, Thaksin expressed regret for his

heavy-handedness during his term in office but did not apologize. Instead, he blamed bureaucrats for providing him with wrong information. The meeting was boycotted by the BRN-Coordinate.

Two weeks after the secret meeting, the juwae hit back hard to show their disapproval. A triple car-bomb was launched in Yala's business district, resulting in the deaths of 13 people and more than 100 injuries. Another car bomb went off at a parking lot at a Hat Yai hotel about the same time, killing two and injuring scores of people, many of whom were Malaysian tourists. Nothing meaningful came out of the March 2012 meeting between Thaksin and the exiled leaders. Thawee and the Pheu Thai Party went back to the drawing board, and this time around they have been asking religious leaders to act as go-between with the separatist leaders, as opposed to local politicians.²

At first the BRN-Coordinate's explanation over the boycotting of the Thaksin meeting was that the group has not been able to forgive Thaksin's heavy-handed tactics in the Deep South. But afterwards, the BRN-Coordinate admitted two other important reasons for boycotting the de facto leader of the Pheu Thai Party: the group has yet to establish an adequate command-and-control with the juwae and it has yet to agree on a political platform, specifically how far they are willing to go in terms of

---

² Interviews with exiled separatist leaders in April 2012 who had taken part in the meeting with Thaksin in March 2012, as well as a member of the BRN-Coordinate, who explained why his group decided to boycott the meeting.

making concessions to the Thais.³ The same challenges could be said about the Thai side.

Assuming that Thawee and Thaksin's camp can cut a deal with the separatist movements, there is no guarantee that the Patani Malay's historical narrative will just disappear. This narrative paints the region as an occupied territory and argues that Malay Muslims have legitimate rights to take up arms against the illegitimate occupiers. The emergence of a new generation of insurgents after a relatively quiet decade in the Deep South is testimony to the fact that that the narrative is as alive today as it was in the late 1960s, when the first generation of armed separatists emerged on the scene to fight against the Thai security forces.

Looking for Sapae-ing Basor

Perhaps the biggest irony in the push to initiate talks with separatists is that for the past six years, all the so-called "peace-makers" have been looking for one man: Sapae-ing Basor, the former head of the Thamvithya Foundation that oversees a network of Islamic schools comprising more than 10,000 students. In December 2004, Sapae-ing was accused by the Thaksin administration of being the overall leader of the new generation of militants. The fact that a significant number of insurgents had graduated from the Thamvitya network had made Sapae-ing

---

³ Ibid.

an easy target. Now Thai officials have been trying meet with him—not to arrest him, but to ask for his endorsement with their peace initiatives.

Sapae-ing’s support is deemed important because many mediators have come to realize that any substantive peace initiative will need a person to whom the Malay population, as well as the juwae, can relate. Exiled separatist leaders, academics, local residents and religious and community leaders say that Spae-ing is looked upon as sort of a spiritual leader of the Malays in the Deep South. The mystique around him is a topic of much debate, but those who know him say his integrity earned him respect from the Malay Muslim community. In the word of one Thai official who knew Sapae-ing, “The man doesn’t kiss up to the Thais, and that makes many people uncomfortable.” The fact that Sapae-ing could not be co-opted by the Thais made him a hero among the local Muslims, especially among angry young men who had taken up arms against the state. According to security officials, in several workshops carried out with “vulnerable” young men rounded up by the authorities, the young men often singled out Sapae-ing as the man whom they looked up to despite of the fact that they had neither studied at his schools nor met him in person. Achieving such status comes with a price—and enemies, especially when one is a symbol of an identity and narrative that is different from the one constructed by the state. The more the state condemns

and demonizes the man, the greater the mystique surrounding him.

Of late, more and more government officials are coming to admit that the charges against Sapae-ing were fabricated, and add that if he was to stand trial today based on the evidence the state has against him, he would beat the charges easily. But after hiding for six years amid relentless attacks from hardliners in the Thai government, it is unlikely that the aging school principle will give the Thai justice system the benefit of the doubt. This is most likely why he has refused to meet any of the Thai officials or their representatives in the first place.

There have been suggestions that the charges against Spae-ing should either be dropped or pushed through the due process system, so that his legal status can be concluded once and for all his legal status. Doing so may facilitate the peace makers' search for Spae-ing, one which reflects that there is a growing understanding that the Deep South conflict is ethnic-nationalist in nature, driven by separatist ideals, not religion. In this respect, it makes sense to talk to a spiritual leader such as Sapae-ing. His whereabouts remain a mystery.⁴

---

⁴ Pathan, "Sapae-ing Basor and the Peace Process," *The Nation*, August 23, 2011.

Conclusion

Given the shortsighted nature of the so-called peace processes since 2005, and taken into consideration international best practice, there is nothing to suggest that the Thai state has the political will to go beyond the series of secret talks initiated to date and give an entity the

mandate to mediate a formal and meaningful peace process.¹ Any move towards recognizing the separatist movements or their grievances will be extremely unpopular among the general public, and there is no unity among Thai policy and security planners about how to move forward. Promisingly, however, the Yingluck administration is working to develop a common position among Thai officials and is making plans to reach out to the general population about the conflict. She understands full well that the idea of negotiating with the Patani Malay separatists is not a popular one but for any peace process to be successful, the government will have to get buy-in from the general public, namely the Thai Buddhist majority.

The protracted political crisis between the red and yellow shirt groups in Bangkok also raises the question as to whether any agreed upon peace process will survive a change in government. Nevertheless, the push towards a more meaningful peace process or peace dialogue is moving along slowly but steadily, with more and more representatives from civil society and government agencies lending their names and expertise to explore various ideas and means that would lead to a sustainable peace process. How meaningful this process develop will link to the level of trust and confidence between the civil society and the state agencies, namely the NSC and

¹ “International best practice” could involved professional mediator from abroad and single government office to demonstrate ownership of the issue. In Thailand’s case, many agencies often compete among themselves.

the military. Indeed, working relations between the authorities and members of CSOs has improved tremendously over the past couple of years, with more and more CSO members coming forward to work with officials on ways and means to achieve peace. One possible outcome of this is that these relations could evolve to become what some security experts call “internal mediation,” in which local CSOs function as an interlocutor for the government and the separatist movement. That has yet to occur, but the fact that CSOs and the authorities are talking about it is a good indication that preparations for dialogue on the Thai side are moving in the right direction as more and more authorities are speaking and thinking in political terms.

The separatists, on the other hand, do not seem to be in the mood to talk, at least not for the time being. Members of long standing separatist groups who have come to the discussion table with the Thai authorities in Langkawi, Bogor, and Kuala Lumpur have not been able to create a political platform that is agreed on by all long standing groups, much less the juwae. ingrained/pronounced/historical rivalries continue to shape their behavior and outlook, and they all claim to have BRN-Coordinate cadres working with them; in fact, the executive council of the BRN-Coordinate has consistently boycotted these gatherings. Until the BRN-Coordinate gains effective control over the juwae cells on the ground, counteracts the criminalization of the movement, and establishes an

adequate chain of command between the two generations of militants, it is very unlikely they will come to anyone's negotiating table.²

For their part, the juwae continue to wait for the old guards to get their side of the house in order with the hope that they will evolve into a political front that could deal directly with the Thai state. The movement understands very well the absence of an honest broker, and many suggest that the peace process could do without one as long as the Thais are committed to peace.

While considerable challenges to initiating a credible peace dialogue remain, the atmosphere for talks in the Deep South has improved considerably over the past couple of years. If this atmosphere can spill over into the general population, signaling to the Malays of Patani that Thailand is ready to recognize them and their grievances, the BRN-Coordinate may yet be able to establish adequate control over the juwae and push the other long-standing groups into a united political front. Crucially, to maintain momentum for talks, both sides must remain focused on the long-term goal: real, sustainable peace in the Deep South.

---

² Not all juwae are affiliated with the BRN-Coordinate. Patani Forum has learned that other long standing separatist groups are also trying to strengthen their network on the ground with various cells and members of the civil society.

